

İLHAM ƏLİYEV gerçəkliyi

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının ən yeni dövrü ölkəmizin Prezidentinin adı və yorulmaz fəaliyyəti ilə üzvi surətdə əlaqədardır. Dövlətimizə böyük uğurla rəhbərlik etdiyi on altı il müstəqillik dövrünün yarından çoxunu təşkil edir. Özünəməxsus çətinliklərlə, mürəkkəb situasiyalarla müşayiət olunan bu illər eyni zamanda həm də müstəqillik tariximizin salnaməsinə həkk olunmuş tarixi zəfərlərlə, yeni-yeni nailiyyətlərlə zəngindir.

Azərbaycan Respublikasının son onillikdə qazandığı böyük uğurları Prezident İlham Əliyev çətinlikləri yararaq, maneələri dəf edərək, möhkəm siyasi iradə, düşünülmüş və məqsədyönlü siyasət nəticəsində əldə etməyə müvəffəq olmuşdur. Bu illər Azərbaycan tarixində müstəqillik mərhələsinin keçid proseslərinin yekunu, yeni inkişafın böyük startı və cəmiyyət həyatının bütün sahələrinin ahangdar şəkildə hərəkətə gətirilərək böyük addımlarla irəli getməsi dövrüdür. İndi Azərbaycanda ele bir

sahə tapmaq olmaz ki, həmin istiqamətdə nəinki tərpəniş, irəliləyiş, sözün əsl mənasında, böyük inkişaf əldə edilməmiş olsun. İqtisadçı alimlər müstəqil Azərbaycanın İlham Əliyev mərhələsinin hətərəfli inkişaf dövrü kimi seçiyələndirirlər. Tarixçilər 2003-2019-cu illəri müstəqil Azərbaycanın inkişafının yeni tarixi epoxası hesab edirlər. Filosoflar bu dövrdən davamlı və dayanıqlı inkişaf illəri kimi söz açırlar. Ədəbiyyatçılardan nəzərlərində isə bu

dövr haqqı olaraq İlham Əliyev erası adlandırılır.

İlham Əliyev erası - müstəqillik dövrü Azərbaycan tarixinin xüsusi inkişaf mərhələsidir.

İlham Əliyev erası - dövlət müstəqilliyi dövrünün çiçəklənən epoxasıdır.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi dövr müstəqil dövlətçiliyin özünütdədiq mərhələsidir.

Məhz bu illərdə Azərbaycan Respublikası həm regionda, həm də dünyada müstəqilliyi dövrünün siyasi-mənəvi varlığını həmişəlik isbat etmişdir. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin strategiya kimi müəyyən etdiyi "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi dövrü, əbədidir" bəyanatı ideyadan reallığa çevrilmişdir.

Artıq Prezident İlham Əliyevin sayəsində Azərbaycan Respublikası dünyada müstəqil siyasət həyata keçirən, hətərəfli şəkildə inkişaf etmiş və böyük gələcəyi olan bir dövlət kimi bütün səviyyələrdə qəbul olunur.

Müstəqil Azərbaycan dövləti Ümummilli Lider Heydər Əliyevin

ideali. Prezident İlham Əliyevin gerçəkliyidir.

Ölkəmizdə dövlət idarəçiliyində siyasi varisiyin təmin edilməsi siyasi idealın reallığa çevrilməsi ilə nəticələnmişdir.

İlham Əliyev gerçəkliyi - bütün yönərlə inkişaf etmiş müasir Azərbaycandır.

İlham Əliyev gerçəkliyi - dünya birliyində söz sahibinə çevrilmiş Azərbaycan Respublikasıdır.

İlham Əliyev gerçəkliyi - Azərbaycanın və xalqımızın böyük gələcəyinin etibarlı şəkildə təmin edilməsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərinin liderləri ilə bir sırada dayanan görkəmli dövlət xadimi olması faktı da real gerçəklikdir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının təmsalında bir dövlətin mükəmməl bir rəhbəri olmaqla bərabər, əlli milyonluq xalqın qüdrətli lideridir.

Ardı 2-ci səh.

Bakı şəhərinin Binəqədi rayonu ərazisində avtomobil yollarının əsaslı təmiri işlərinin davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Bakı şəhəri Binəqədi rayonunun M.Ə.Rəsulzadə, Biləcəri, Binəqədi, Xocəsən və 28 May qəsəbələri ərazisində avtomobil yollarının əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan Azərbaycan

Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə 8,7 milyon (səkkiz milyon yeddi yüz min) manat ayrılın.

2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

İlham ƏLİYEV, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 dekabr 2019-cu il

Qüdrətli Azərbaycanın təminatçısı

Hər bir ölkənin inkişafında, dünyada söz sahibinə çevrilməsində və beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasında siyasətçilərin, müdrik dövlət başçılarının müstəsna rolu olur.

Bu kimi siyasi liderlərin, dövlət xadimlərinin əldə etdikləri uğurlar həmin ölkənin sürətli inkişafını şərtləndirən amillərdən sayılır. Belə siyasi liderlərdən biri də məhz Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir. Heydər Əliyevin ən layiqli davamçısı kimi İlham Əliyevin həyata keçirdiyi qətiyyətli, məqsədyönlü siyasət nəticəsində Azərbaycanın adı dünyanın sürətlə inkişaf edən ölkələri sırasında çəkilir.

Uğurlarımızın müəllifi İlham Əliyevdir

Tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayan müstəqil Azərbaycan dövləti son illər hər bir

istiqamət üzrə uğurlu inkişaf yolu keçərək siyasi sabitliyini, iqtisadi imkanlarını və beynəlxalq mövqelərini daha da gücləndirib.

Ardı 3-cü səh.

Avropanın enerji tarixində Azərbaycan səhifəsi

Bu səhifəni yazan Prezident İlham Əliyevdir

Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin davam etdirdiyi, zamanın tələbləri baxımından inkişaf etdirdiyi neft strategiyasının uğurlu nəticələrindən getdikcə daha çox bəhrələnir. Məhz bu strategiyanın həyata keçirilməsi Azərbaycanın hətərəfli inkişafını təmin edib, onu lider ölkələr sırasına çıxarıb.

İndi Azərbaycan bütün dünyada təkə neft diyarı kimi deyil, həm də qaz ixracatçısı kimi tanınır. Ölkəmizin xarici tərəfdaşları ilə birlikdə gerçəkləşdiriyi neft-qaz və ixrac layihələri zamanımızın bu qəbildən olan ən nəhəng layihələrindəndir. Təkə Xə-

zərin sahilindən başlayaraq 3500 kilometrlik məsafə qət edən, Azərbaycanın, Gürcüstanın, Türkiyənin, Yunanistanın, Albaniyanın ərazisindən və Adriatik dənizinin altından keçərək İtaliya torpağına "qədem qoyan" "Cənub qaz dəhlizi"ni göstərmək kifayətdir.

Ardı 3-cü səh.

Saray qəsəbəsində şəhid ailələri və müharibə əlillərinə mənzillər verilib

Dekabrın 21-də Abşeron rayonunun Saray qəsəbəsində şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlillərinə mənzillər verilib. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən yeni yaşayış binalarından alınmış və müasir tələblərə uyğun yaşayış şəraitinə malik 27 mənzil bu kateqoriyalardan olan vətəndaşlara təqdim edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, mənzillərin sənədlərini təqdim etmə mərasimində çıxış edən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Aparatının rəhbəri Hidayət Abdullayev Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinin əhalinin həssas qruplara diqqət və qayğının artırılması olduğunu vurğulayıb. Bu istiqamətdə atılan ardıcıl addımlardan bəhs edən aparat rəhbəri bildirib ki, şəhid ailələrinə və ölkəmizin ərzi bütövlüyünün, müstəqilliyinin və Konstitusiyası quruluşunun müdafiəsi ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə dövlət qayğısı ildən-ildən artırılır. Cari ildə ölkəmizdə sosial sahədə 4,2 milyon vətəndaşın rifahına ciddi dəstək olan inqilabi addımlar atılmaqda, eyni zamanda, şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə yönələn sosial ödənişlərin təqribən iki dəfə artırılması təmin edilib.

Hidayət Abdullayev şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlillərinin mənzillə təminatı proqramının ildən-ildən gücləndirildiyini deyib. Bildirib ki, ötən il şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə nəzərdə tutulduğundan 3 dəfə çox olmaqla 626 mənzil təqdim edilib, bu il 50 faiz çox olmaqla onlara 934 mənzil verilməsi nəzərdə tutulub və artıq onların böyük əksəriyyəti verilib. İndiyədək nazirlik tərəfindən şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə 7235 mənzil və fərdi ev təqdim edilib. Eyni zamanda, 2018-ci ildə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən 265 müharibə əlillinə avtomobil verilib, cari ildə nəzərdə tutulmuş 3,2 dəfə çox olmaqla 600-ə yaxın avtomobil verilməsi planlaşdırılıb və artıq 500-ə yaxın avtomobil təqdim edilib. Ümumən isə indiyədək müharibə əlillərinə 6465 minik avtomobili verilib.

Yeni mənzillə təmin olunan vətəndaşlar aparılan uğurlu islahatlardan, şəhid ailələrinə, müharibə əlillərinə daim artan dövlət qayğısından razı qaldıqlarını, onlara göstərilən yüksək qayğıya və bu gün yeni mənzillərlə təmin edildiklərinə görə Prezident İlham Əliyevə dərin minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Ardı 5-ci səh.

İslahatçı lider

İqtisadi inkişafın yeni keyfiyyət mərhələsinə yaşayan Azərbaycan əşkarlıq və şaffaflıq tələb edən vətəndaş cəmiyyətinə keçid mərhələsinə imza atlayır. Yeni mərhələdə səmərəli dövlət idarəçiliyi sisteminin yaradılması məqsədilə demokratik islahatların dərinləşdirilməsi, habelə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının inkişafı və liberal siyasi mühitin formalaşdırılması qarşısında ciddi vəzifələr kimi nəzərdən keçirilir.

Prezident İlham Əliyevin müəllifliyi ilə ötən 16 ildə möhtəşəm inkişaf salnaməsinin yeni parıq səhifələrini yazan respublikamız son illər daha heyretətamiz, inqilabi xarakterli keyfiyyət dəyişikliklərinə imza atır. Müasir dünyada gedən proseslərə uyğun olaraq, Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatında, qanunlarında, insanların həyat tərzində, idarəçilikdə köklü dəyişikliklər həyata keçirilir. İnsanların təfəkkür tərzini dövrün çağırışlarına uyğun olaraq yeniləşir, müasirləşir.

Sistem islahatlarının diktə etdiyi idarəetmə fəlsəfəsi

Prezident İlham Əliyevin son illər reallaşdırdığı islahatlar nəticəsində Azərbaycan müasir keyfiyyət və iqtisadi yüksəliş mərhələsi yaşayır.

Ardı 3-cü səh.

Pambıq yenə üz ağardır

Ölkə iqtisadiyyatında aqrar sektorun xüsusi çəkisi var. Bu sahə əhatə dairəsinə və əhalinin məşğulluğuna görə digər sektorlardan üstündür.

Həmçinin kənd təsərrüfatı ölkənin ümumi inkişafını təmin edən əsas sahələrdən biridir. Eyni zamanda, bu sektorda qazanılan uğurlar digər sahələrin də yüksək nəticə əldə etməsinə təmin edir. Kənd təsərrüfatı məhsulları ərzaq istehsalında, yüngül və toxuculuq sənayesinin inkişafında əvəzolunmaz xammal bazasıdır.

Ardı 5-ci səh.

Əvvəlki 1-ci səh.

İlham Əliyev - planetin tale-yüklü məsələlərinin həllində söz sahibi olmaq haqqı qazanmış adlı-sanlı liderlərdən biridir.

Siyasi liderlik üçün xarakterik olan zəngin dövlət idarəçiliyi təcrübəsi, möhkəm siyasi iradə, müdriklik və uzaqgörənlik, qətiyyət və cəsarət, natiqlik məharəti kimi keyfiyyətlərin hamısı Prezident İlham Əliyevin şəxsinde ahangdar şəkildə birləşmişdir.

Hətta İlham Əliyevin hərtərəfli inkişaf etmiş dövlət xadimi kimi əldə etdiyi böyük nailiyyətlər siyasi liderlik anlayışını daha da zənginləşdirmişdir. Dövlətçiliklə əlaqədar məsələlərə həm içəri-dən, dərindən baxmağı bacaran İlham Əliyev həm də müstəqil dövlətin daxilində və beynəlxalq müstəvidə baş verən proseslərə siyasi olimpin fəvqində dayanaraq nəzər salmaq qabiliyyətini nümayiş etdirməklə dövlət idarəçiliyində qeyri-adi dərəcədə istedad və fərqli yanaşmalara malik olduğunu nümayiş etdirmişdir.

Dövlətçilik üçün qəbul edilmiş ənənəvi, ümumi prinsiplərdən əlavə, bir neçə xarici dildə sərbəst danışması, çevik analitik təfəkkürü və hazırcavablığı ilə o, siyasi liderlik missiyasının fərqli bir səviyyəsinə nümayiş etdirir. Bu mənada akademik Ramiz Mehdiyevin aşağıdakı fikirləri Prezident İlham Əliyevin yüksək siyasi liderlik xüsusiyyətlərini bütün dolğunluğu ilə ifadə edir: "Prezident İlham Əliyevin dövlətçilik fəaliyyəti Azərbaycanın siyasi, iqtisadi və mədəni landşaftını dəyişib... O, müasir dövrdə dövlət başçısı üçün zəruri olan bütün keyfiyyətlərə malikdir. İlham Əliyevə Azərbaycan xalqını öz arxasınca aparmaq missiyasını tarix, yeni dövr özü həvalə edib. Məhz o, ölkə tarixinin məsul mərhələsində müstəqil dövlətin inkişafını və cəmiyyətin bir formasıyadan digərinə keçidinin başa çatmasını təmin edə bilib. İlham Əliyev XXI əsrdə siyasi lider üçün zəruri keyfiyyətlərə malikdir. Çiçəklənən müasir Azərbaycan onun əsəridir, millətin həqiqi lideri kimi onun iradəsinin, zəkasının və istedadının nəticəsidir. ...Prezident İlham Əliyev fitri liderlik istedadına malikdir".

Dövlət idarəçiliyi üçün ən səciyyəvi keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın müstəqil dövlətçilik təliminə mühüm yenilikləri də əlavə etməyi bacarmışdır. Çoxvektorlu daxili və xarici siyasət aparmaq onun universal dövlətçilik təfəkkürünün parlaq təzahürüdür. Beynəlxalq aləmdə ikitərəfli əlaqələrdən çoxqütblü tərəfdaşlığa doğru düşünlü addımların atılması Azərbaycanın dünya siyasətindəki tarazlı mövqeyini inkişaf etdirib daha da möhkəmləndirməsinə təminat verir.

Azərbaycan Respublikasının 155 ölkənin etimadını qazanaraq Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməsi, Avropa Şurasının Nazirlər Şurasına, Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etmək səlahiyyətləri qazanması Prezident İlham Əliyevin apardığı xarici siyasətin böyük uğurlarıdır. Eyni zamanda, ölkə rəhbərinin düşünlü şəkildə həyata keçirdiyi çoxvektorlu siyasət kursu dünyada bundan əvvəl ağır fəsadları yaşamış təqəttüblü inkişafın aradan qaldırılmasına, qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafına sanballı töhfələr verir.

Bundan başqa, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinin həyata keçirilməsi İlham Əliyevə neft gəlirlərindən asılı olan Azərbaycanın ölkənin digər təbii sərvətlərindən, xidmət sahələrindən və daxili potensialından gəlir əldə edən bir respublikaya çevirmək imkanları yaratmışdır.

Cəsarətlə demək olar ki, İlham Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyində postneft dövrü inkişaf modelinin yaradıcısıdır.

İlham Əliyev böyük bacarıqla Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı "Əsrin müqaviləsi"nin müddəalarını tam yerinə yetirməklə Azərbaycanın neft sərvətlərinin xalqımıza xeyir və uğur gətirməsinə tam nail olmuşdur. Bakı-Tbilisi-Ceyhan (Əzrurum) neft-qaz kəməri görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin başladığı və Prezident İlham Əliyevin tamamladığı, başa çatdırdığı beynəlxalq layihədir. Bunlar Azərbaycan Respublikasının inkişafının arteriyasıdır. Bununla belə, İlham Əliyevin uzaqgörənliyi sayəsində postneft dövrünün reallıqları ölkədə aqrar sektorun, turizm şəbəkəsinin, neqliyyat faktorunun inkişaf etdirilməsi siyasətini meydana qoymuşdur.

Hazırda dövlət büdcəsinin formalaşdırılmasında qeyri-neft sektorunun yeni və həcmi artmaqda davam etməkdədir. Azərbaycan

postneft ölkəsi olaraq enerji resurslarından əldə etdiyi gəlirlər hesabına böyük miqyasda inkişaf etdirilmiş və uzaqgörənlik, qətiyyət və cəsarət, natiqlik məharəti kimi keyfiyyətlərin hamısı Prezident İlham Əliyevin şəxsinde ahangdar şəkildə birləşmişdir.

Bu gün iqtisadi siyasətin tərkib hissəsi kimi, məqsədyönlü şəkildə aparılan neqliyyat-lojistikası siyasəti nəticəsində Azərbaycan artıq Avropa ilə Asiyaya əlaqələndirən ölkə olmağın gənəş imkanlarından istifadə edərkən iqtisadi baxımdan fayda götürən və gəlir əldə edən bir dövlət kimi özünün yeni inkişaf dövrünü yaşayır.

Eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin şaxələndirilmiş iqtisadiyyat siyasəti ölkəmizdə turizm sektorunun gəlirli sahələrdən birinə çevrilməsi ilə nəticələnmişdir. Azərbaycan Respublikasının Turizm Dövlət Agentliyinin yaradılması və turizm sektorunun yenidən qurulması bu sahəni gəlir gətirən istiqamətlərdən birinə çevirmişdir. Nəticədə 2019-cu il də üç milyona yaxın xarici vətəndaş Azərbaycana gəlmişdir. Bu, əldə olunmuş iqtisadi gəlirlərdən başqa, həm də ölkəmizin dünyada tanınması baxımından da böyük əhəmiyyətə malikdir.

Prezident İlham Əliyevin şaxələndirilmiş iqtisadi inkişaf modelində aqrar sektorun böyük payı vardır. Son illər bu istiqamətdə keçirilmiş islahatlar, sərf olunmuş məqsədyönlü yatırımlar, icrasına başlanılmış proqramlar aqrar sektorun da yenidən qurulmasında və inkişaf etdirilməsində mühüm rol oynamışdır. Dövlət başçısının ölkəmizin potensialını və əkinçilik ənənələrini nəzərə almaqla müəyyən etdiyi sahələr üzrə ixtisaslaşdırılmış aqrar inkişaf proqramları respublikamızda pambıqçılıq, ipəkçilik, tütünçülük, çayçılıq kimi unudulmaqda olan sahələrə yeni heyət gətirmişdir.

Bu yaxınlarda möhtərəm Prezidentin keçirdiyi kənd təsərrüfatı müsavirəsində bəyan etdiyi kimi, pambıqçılıq artıq gəlir verən əsas əkinçilik sahələrindən birinə çevrilmişdir: "Biz Azərbaycanda pambıqçılığı dirçəltmişik, bunu çoxgə-

lirli sahəyə çevirmişik. Pambıqçılıqla məşğul olan regionlarda məşğulluq problemlərini həll etmişik. Beləliklə, biz qarşımıza qoyulan vəzifələrə nail olmuşuq".

Eyni sözləri kənd təsərrüfatı sahəsindəki digər proqramların icrası sahələrində də əldə olunan nəticələr haqqında demək mümkündür. Dövlət büdcəsinin formalaşdırılmasında aqrar sektorun rolunun artması şaxələndirilmiş iqtisadiyyat siyasətinin mühüm nəticəsidir.

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin "iqtisadi müstəqillik siyasi müstəqilliyin əsaslarını təşkil edir" formatında ifadə olunmuş strategiyası real iqtisadi inkişafa nail olmaqla özünü təsdiq etmişdir. Yeni Azərbaycanın güclü dövlətə çevrilməsində iqtisadi siyasətin real nəticələri xüsusi çəkiyə malik olmuşdur.

Azərbaycan regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı üzrə dövlət proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi də İlham Əliyevin əfsanəni gerçəkliyə çevirmək istedadının real göstəricilərindən biridir. Artıq dördüncü mərhələsi keçirilməkdə olan regionların inkişafı üzrə Dövlət Proqramı geniş mənada ölkənin bütün coğrafiyasını inkişaf etdirən möhkəm siyasi-iqtisadi əsaslarına çevrilmişdir. Bu, ölkəmizdə kənddən şəhərə doğru axının qarşısını almış, işsizliyin aradan qaldırılmasına yol açmışdır. Regionlarda məhsuldar qüvvələrin proporsional qaydada yerləşdirilməsi və səmərəli fəaliyyətinin təşkil olunması ən müxtəlif yeraltı və yerüstü sərvətlərinin üzə çıxarılmasına, istismar edilməsinə, fayda verməsinə, gəlir gətirməsinə təkan vermişdir.

Hazırda ölkəmizdə elə iqtisadi rayon göstərmək mümkün deyildir ki, orada böyük inkişafın şahidi olmayasan. Dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkələrində inkişaf

daha çox böyük şəhərlər və onların ətrafındakı kəndlərdə cəmləşdiyi halda Azərbaycanda uçur dağ kəndlərindən tutmuş ölkəmizin fərqli imkanlara malik olan bütün regionlarında, Bakıtrafi kəndlərdə də hərtərəfli böyük inkişaf nəticə etibarilə müasir, yeniləşmiş inkişafın simasını müəyyən etmişdir.

Göründüyü kimi, regionları inkişaf etdirmək bütövlükdə Azərbaycanın inkişaf etdirmək üçün Prezident İlham Əliyev tərəfindən kəşf edilmiş qızıl açardır. İqtisadi inkişafın yüksək səviyyəsi təbii olaraq ölkəmizdə inkişaf etmiş elm, təhsil və mədəniyyət əsasında formalaşdırılmış yeni bir cəmiyyətin bərqərar olmasını şərtləndirmişdir.

Müstəqillik illərində Azərbaycan elminin keçdiyi məsuliyyətli və şərəfli yol Prezident İlham Əliyevin elm siyasətinin gerçək ifadəsidir.

XXI əsrin əvvəllərində böhran dövrünü tam başa vurmamış Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında az sonra islahatlar həyata keçirilməklə elmi mühitə yeni nəfəs gətirilmişdir. Akademiyanın 2005-ci ildə keçirilmiş 60 illik və 2015-ci ildə keçirilmiş 70 illik yubileylərində ölkə Prezidentinin dərin məzmunlu nitqləri, akademiyaya səfərləri zamanı verdiyi tapşırıqlar və tövsiyələr ölkəmizin elmi ziyalılarını birləşdirən bu akademik qurumda fundamental tədqiqatlarla yanaşı, təbiiqi elmlərin də inkişafına geniş yol açmışdır.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması və inkişaf etdirilməsi sahəsində həyata keçirilməsinə dəstək verdiyi digər tədbirlər əldə sahibkarlıq və innovasiya mühitinin formalaşdırılmasında həlledici addımlar olmuşdur. Hazırda AMEA-nın Yüksək Texnologiyalar Parkında və Təc-rübə Sənaye Zavodunda rəqabətə davamlı məhsulların istehsalı, müdafiə qabiliyyətimizi inkişaf etdirməyə xidmət göstərən avadanlıqların ixtira edilməsi Azərbaycan elmi mühitinin yeni və gerçək hadisələridir. Ölkə elminin beynəlxalq əlaqələrinin böyük sürətlə genişləndirilməsi də Prezident İlham Əliyev siyasətinin işığında baş verən gerçəkliklərdir.

Eyni zamanda, təhsil sahəsindəki böyük inkişaf da ölkə rəhbərimizin bu sahə üzrə müəyyən etdiyi inkişaf strategiyasının gerçək nəticəsidir. Ölkəmizdə beynəlxalq

rəqabətə davamlı təhsil səviyyəsinə çatmaq üçün həyata keçirilən kompleks tədbirlər müstəqillik dövrünün yeni təhsil səviyyəsinə gəlib çatmasına imkan yaratmışdır.

Prezident İlham Əliyevin dövlətçilik siyasətində mədəniyyətlərə dialoq və dinlərarası harmoniya nail olmaq üçün mədəniyyətlərə dialoq və dinlərarası harmoniya faktorundan məqsədyönlü şəkildə istifadə etməyin özünəməxsus modelini formalaşdırmışdır. Bu düşünlü siyasət ölkəmizdə uğurla həyata keçirilir, özünün real bəhrələrini verir.

İlk növbədə onu qeyd etmək lazımdır ki, Prezident milli mədəniyyətin inkişaf etdirilməsi üçün ölkəmizdə hər cür şərait yaratmışdır. İkincisi isə Azərbaycan mədəniyyətinin dünyada tanınması, UNESCO siyahılarında qeyd edilməsinə, qorunmasına nail olunması Prezident İlham Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə üzvi surətdə bağlıdır. Dünyada Azərbaycan qədr UNESCO siyahılarında maddi və mənəvi irsi geniş yer tutan ölkələr göstərmək çətinidir. Bu, ölkəmizin zəngin maddi-mənəvi irsinin inkişaf etdirilməsinə və dünyada tanınılmasına Prezident İlham Əliyevin göstərdiyi böyük diqqətin və qayğıının əməli ifadəsidir.

Məhz Prezident İlham Əliyevin ardıcıl və məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası mədəniyyətlərə, sivilizasiyalararası və dinlərarası dialoqun dünyada ən mühüm mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir.

Bundan başqa, Azərbaycan mədəniyyətlərə dialoqla dinlərarası harmoniya arasında böyük körpü yaradılmışdır. Prezident İlham Əliyevin dövlətçilik təlimində dinlərarası dialoqla paralel şəkildə aparılan və biri digərini tamamlayan tolerantlıq siyasəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Prezident İlham Əliyevin dini dəyərlərə mənəvi mədəniyyətin aparıcı istiqamətlərindən biri kimi baxması öz növbəsində multikulturalizm və tolerantlıq təlimini meydana çıxarmışdır.

Dövlət başçısının bəyan etdiyi aşağıdakı sözlər ölkəmizdə aparılan multikulturalizm və tolerantlıq siyasətinin ana təzislərindən ibarətdir: "Əsrlər boyu bütün mədəniyyətlər, dinlər və etnik qrupların nümayəndələri Azərbaycanca

sülh və ləyaqət şəraitində bir aile kimi yaşamışlar". Dövlət səviyyəsində məqsədyönlü şəkildə aparılan bu müdrik siyasət bu gün respublikamızda möhkəm ictimai-siyasi sabitliyin yaradılmasına, çoxmillətli mədəniyyətin inkişaf etdirilməsinə və nümunəvi birgəyaşayışa öz töhfələrini verməkdədir.

Azərbaycanda multikulturalizm - mədəniyyətlərə dialoqun, tolerantlıq və dinlərarası harmoniyanın qızıl açarı kimi düşünülmüşdür. Mədəniyyət Nazirliyi ilə paralel şəkildə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin və Dini İşlər üzrə Dövlət Komitəsinin də multikulturalizm siyasətinə dəstək verən tədbirlər həyata keçirilməsi ölkəmizdə multikulturalizm və tolerantlıq anlayışlarının nə qədər vəhdət təşkil etdiyini təsəvvür etməyə imkan yaradır.

Fikrimizcə, Azərbaycan məsuliyyətli vəhdət namazlarının qılınması dini harmoniyanın ən böyük göstəricilərindən biridir. Vəhdət namazı mərasimləri ölkə Prezidentinin milli-mənəvi bütövlük siyasətinə din xadimlərimizin inkişafına nail olunmuşdur. Buna görə də Prezident İlham Əliyevin bu müdrik siyasəti dünyada böyük əks-səda doğurur, öyrənilir və yüksək qiymətləndirilir.

Qətiyyətlə demək olar ki, bu gün Prezident İlham Əliyev planetimizdə və ölkədə milli-mənəvi bütövlük, ictimai-siyasi sabitlik yaratmaq üçün mədəniyyət və din faktorundan bənzərlik istifadə etməyin modelini yaratmışdır.

Aparılan böyük siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycanda möhkəm mənəvi birlik və davamlı ictimai-siyasi sabitlik nəticəsində böyük inkişafa nail olunmuşdur. Buna görə də Prezident İlham Əliyevin bu müdrik siyasəti dünyada böyük əks-səda doğurur, öyrənilir və yüksək qiymətləndirilir.

Qeyd etməyi özümə borc bilirm ki, ölkəmizin alimləri, AMEA-nın ayrı-ayrı institutları Prezident İlham Əliyevin mədəniyyət siyasətini, mədəniyyətlər və dinlərarası dialoq çağırışlarını, tolerantlıq təlimini dərinləndirən təbiiqi təbiiqi etməyi özlərinə şərəfli borc hesab edirlər. Azərbaycan alimlərinin, AMEA-nın ayrı-ayrı institutlarının əməkdaşlarının son illərdə multikulturalizm və tolerantlıq fəlsəfəsindən yazıb nəşr etdikləri kitabları və məqalələrdən kütləyə çatdırılmasına zərərli təsirlər gətirməyəcək və yolumuzda fəaliyyəti ilə isbat etmişdir.

İsa HƏBİBBƏYLİ, AMEA-nın vitse-prezidenti, Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin sədri, akademik

mümkündür. Sözlün əsl mənasında hazırda Azərbaycan multikulturalizm, tolerantlıq araşdırmalarının əsas mərkəzlərindən biri kimi qəbul olunur.

Azərbaycan alimləri yazdıqları tədqiqat əsərləri ilə Prezident İlham Əliyevin mədəniyyətlərə dialoq və dinlərarası harmoniya siyasətinin mahiyyətini elmi əsaslarla müəyyən edərək xalqa çatdırırlar. Bu isə Azərbaycan alimlərinin Prezident İlham Əliyev və müstəqil dövlətçiliyimiz qarşısındakı borcudur.

Bütövlükdə Azərbaycan xalqı kimi, ölkəmizin ziyalıları, alimləri, müəllimləri və yazıçıları Prezident İlham Əliyevin daxili və xarici siyasətini, inkişaf strategiyasını ürəkdan bəyənir və müdafiə edirlər. Biz möhkəm şəkildə inanırıq ki, son vaxtlar dövlət başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilən struktur və kadr islahatları Azərbaycan Respublikasını daha böyük inkişaf yoluna çatdırmağa xidmət edən qətiyyətli və düşünlü addımlardır.

Bu məqsədyönlü islahatlar inkişafın yeni mərhələsinə çatmaq üçün yeni enerjiyə, daxili potensialın yenidən həyata keçirilməsinə ciddi ehtiyacın ifadəsidir. Heç bir şübhə ola bilməz ki, bu vaxta qədərki dövrdə ölkəmizdə mədəniyyət siyasətinin dini dairələrdəki təsəvvürü mədəniyyətə bənzərliklərlə imza atacaqdır.

İlham Əliyev gerçəkliyi - keçilmiş yolumu tamamlanmış yekunu, müasir dövrün möhtəşəm reallıqları və sabahın gerçək təminatı deməkdir.

İlham Əliyev gerçəkliyi - yenilənməkdə və inkişaf etməkdə davam edən müasir Azərbaycanıdır!

Müstəqil Azərbaycan Respublikası özünün güdrətli Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmiz və xalqımız üçün daha böyük gələcək vəhdət işığı sahalara doğru inamlı irəliləməyə davam edir.

Dövlət rəhbəri ilə xalqın sarsılmaz birliyi ölkəmizə yeni-yeni zəfərlər qazandıracaqdır. Zəfərlərdən zəfərlərə doğru yürüşün gerçəkliyini Prezident İlham Əliyev ardıcıl və məqsədyönlü siyasəti və yolumuzda fəaliyyəti ilə isbat etmişdir.

İsa HƏBİBBƏYLİ, AMEA-nın vitse-prezidenti, Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin sədri, akademik

Qüdrətli Azərbaycanın təminatçısı

Əvvəli 1-ci səh.

Beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın nüfuzlu ölkə və etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilməsi gələcək nailiyyətlər üçün yaxşı zəmin yaradıb. Əlbəttə ki, bütün bu uğurların müəllifi bugünkü Azərbaycanın uzaqgörən lideri cənab İlham Əliyevdir. Onu xalqa sevdiren ən mühüm xüsusiyyəti əsl dövlət başçısı kimi qətiyyəti olması, atdığı hər bir addımda milli maraqlarımızı öndə tutmasıdır. Dövlət başçısının həyata keçirdiyi uğurlu siyasət sayəsində indi dünya Azərbaycanı sürətlə inkişaf edən, modernləşən, yeniləşən dövlət kimi tanıyır.

İdman və bədən tərbiyəsi hər bir ölkənin beynəlxalq aləmdə tanınması, nəslin sağlam inkişafı üçün önəmli vasitələrdən biri olduğundan respublikamızda bu sahəyə, xüsusilə də Olimpiya hərəkatının inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Məlum olduğu kimi, 1997-ci ildə cənab İlham Əliyevin MOK-un prezidenti seçilməsi ilə ölkəmizdə Olimpiya hərəkatının və bütövlükdə idmanın inkişafında yeni mərhələnin əsası qoyuldu. İlk növbədə, Olimpiya hərəkatının real vəziyyəti öyrənilirdi, mövcud problemlər aşkar çıxarıldı. İşə əngəl törədən amillər müəyyənləşdirildi və onları aradan qaldırmaq üçün təxirəsalınmaz tədbirlər görülməsinə başlanıldı. Beləliklə, cənab İlham Əliyevin MOK-un prezidenti seçilməsindən sonra ölkədə bədən tərbiyəsi və idman geniş vüsət aldı, bu sahədə sistemli şəkildə işlər görüldü.

İdman tariximizə şanlı səhifələr yazılıb

Son 16 ildə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən strategiyaya uyğun olaraq ölkəmizdə idman dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi daha sürətlə inkişaf edib. Bu mənada İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi son 16 ildə digər sahələrdə olduğu kimi, Azərbaycan idmanının tarixində də şanlı səhifələr yazılıb. Ötən dövr ərzində ölkəmizdə idman və olimpiya hərəkatının inkişafında böyük canlanma müşahidə olunub.

Gələcəyə hesablanmış idman siyasəti ölkəmizdə sağlam nəsil və böyük idmançı ordusu formalaşdırıb. Dövlət tərəfindən göstərilən diqqət idmanın kütləviləşməsinə, gənc nəslin bu sahəyə sürətli axınına şərait yaradıb. Bütün bunlar Azərbaycanda həyata keçirilən idman siyasətinin, həmçinin idmanın inkişafına dövlət tərəfindən göstərilən diqqət və qayğının məntiqli nəticəsidir.

Prezident İlham Əliyevin ümummilli inkişaf xidmət edən sayəsində xətlinin konturları həm də idmanın infrastrukturunun

mühəmmətləndirilməsini, müasirləşdirilməsini və idmanın inkişafını gətirəndirən digər tədbirlərlə müşayiət olunur. Paytaxtda və bölgələrdə mütəsir standartlara cavab verən 43 olimpiya idman mərkəzinin fəaliyyət göstərməsi gənclərə, yeniyetmələrə, eyni zamanda idmançılara yaradılan şəraitin parlaq nümunəsidir. İdman strukturunun yenidən qurulması, yeni-yeni idman obyektlərinin, olimpiya idman komplekslərinin inşa edilməsi bu sahənin inkişafı ilə bağlı mühüm təməl yaradıb.

İdmançılardan dövlət tərəfindən daim qayğı ilə əhatə olunması, bütün problemlərinin həll edilməsi, yüksək səviyyəli təlim-məşq toplanışlarının keçirilməsi onların beynəlxalq turnirlərdə yüksək nəticələr əldə etməsinə təmin edir. Mehribun nəticəsidir ki, Azərbaycan idmançıları Sidney, Afina, Pekin, London və Rio olimpiya oyunlarında, o cümlədən Bakıda keçirilən I Avropa Oyunlarında və IV İslam Həmrəyliyi oyunlarında öz uğurlu çıxışları ilə xalqımızı sevindirirdilər.

İdman və bədən tərbiyəsinin tərəqqisi, Azərbaycanın dünya idman ailəsinin bərabərhüquqlu üzvünə çevrilməsi üçün atılan addımlar ölkənin idman ictimaiyyəti tərəfindən razılıqla qarşılanır. Çünki dünyanın ən mötəbər yarışlarında göstərilən nəticə yalnız dövlətin idman heyətinin deyil, onun iqtisadi potensialının, ictimai, sosial-mədəni heyətinin göstəricisidir.

İdmançıların dostu

Fəxarət hissi keçirirəm ki, bu gün cənab İlham Əliyevin rəhbəri olduğu dövlətdə idman mütəxəssisi olaraq vətənimə xidmət edirəm. Ən əsası isə qürur duyuram ki, İlham Əliyev mənim həyatımda müstəsna rol oynayır, yol göstərir, istiqamət verir mənə. Bu dahi insani hər zaman nailiyyətlərimin səbəbkarı kimi qəbul edirəm. Hakimi kimi qatıldığım beynəlxalq turnirlərdə Azərbaycanın daim yüksəlişdə olan nüfuzunu artırmaq üçün hər bir qərarımda ədalətli və diqqətli olmuşam. Üzərimə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlib Azərbaycanın adını uca tutmaq üçün səylə çalışmışam. Çünki bu həm də möhtərəm İlham Əliyevin qarşısında bir vətəndaş öhdəliyimdir.

Azərbaycan adına qazandığım uğurlar dövlət başçısı tərəfindən hər zaman yüksək qiymətləndirilib. İlham Əliyev ən yüksək dövlət mükafatları, fəxri adlarla mənə təltif edib. "Şöhrət" ordeni, "Tərəqqi" medalı, Azərbaycan Prezidentinin fəxri diplomu, "Əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi", "Əməkdar məşqçi" kimi müstəsna titullarla dövlət başçısı tək mənə yox, bütün şərəfəmə şərəfləndirib. Həmçinin "Dünyanın ən yaxşı güləş hakimi", Azərbaycanın Olimpiya kateqoriyalı, beynəlxalq dərəcəli hakimi, Əməkdar məşqçi kimi qazandığım bütün uğurları Prezident İlham Əliyevin idmana gətirdiyi diqqət və qayğısı sayəsində əldə etmişəm.

İlham Əliyev biz idmançıların sevimlisi və dostudur. Dövlət başçısı ilə müxtəlif tədbirlərdə, yarışlarda, xarici ölkələrdə də dəfələrlə görüşmüşəm. Yüksək alicənablığı, xüsusi nəəcibliyi, həssaslığı ilə hər dəfə qəlbimizi yenidən fəth edib. Onunla ünsiyyətdə heç vaxt maneə görmürük. Əsl xalq adamı, əsl lider, əsl rəhbərdir! Mən son üç Olimpiya Oyunlarının hakimi olmuşam, ən yüksək olimpiya təltifi olan "Qızıl Fit"lə mükafatlandırılmışam. Pekin və London olimpiadalarından sonra mənə Rio Yay Olimpiya Oyunlarında da hakimiyyət etibar edilməsi İlham Əliyevin rəhbərliyi altında gündən-günə güclənən, beynəlxalq miqyasda daha böyük etibar qazanan Azərbaycan idmanının növbəti nailiyyəti idi. Bu etimad hər bir hakim üçün böyük şərəf və qürurdur. Ona görə də nail olduğum uğurlara və keçirdiyim qürur hissəyə görə məhz cənab Prezidentə borcluyam!

Məhz İlham Əliyevin sayəsində Azərbaycan bu gün dünyanın ən nüfuzlu idman dövlətlərindən biri kimi qəbul olunur. Buna görə də beynəlxalq idman təşkilatlarında təmsilçilərimizə böyük etimadla yanaşılır, məsul vəzifələr həvalə edilir, bizi daim yaxşı mənada fərləndirirlər.

Bu gün mən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmağımı fəxr edirəm. Çünki dünyada ciddi böhranların, münəqişələrin, müharibələrin gətirdiyi bir dövrdə cənab İlham Əliyev yürütdüyü qətiyyəti siyasətlə Azərbaycanı sabitlik adasına gətirib. Ona görə də tam əminliklə deyə bilərəm ki, cənab İlham Əliyev həm Azərbaycan idmanının böyük hamisi, həm də dünya siyasət arenasında öz sözü və xüsusi çəkisi olan böyük siyasət xadimidir.

Hər birimiz daha güclü Azərbaycan adına İlham Əliyevin etrafında daha sıx birləşmişik. Böyük himayədarlığının rəhbərliyi altında Azərbaycanın daha böyük nailiyyətlər qazanması üçün yenə də ön cərgədə olacağıq. Biz idmançıları həm də bu dövlətin, Heydər Əliyev siyasət kursunun və ən nəhayət, şəxsən Prezident İlham Əliyevin sədaqətli əsgərləridik. Bu, həmişə belə olub, həmişə də belə olacaq!

Hicran ŞƏRİFOV,
"Şöhrət" ordeni, Azərbaycanın fəxri diplomu, əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi, beynəlxalq dərəcəli hakim, "Dünyanın ən yaxşı güləş hakimi" mükafatçısı

İslahatçı lider

Əvvəli 1-ci səh.

Prezident İlham Əliyevin iqtisadi modernləşməni davamlı və sonu görünməyən proses kimi dəyərləndirməsi isə yeni elmi yanaşma kimi böyük maraq doğurur: "Biz gələcəyə baxmalıyıq. Bizi gələcəkdə nələrin gözlədiyini bizdən asılıdır, Azərbaycan xalqından asılıdır. Biz seçimi qazanmışıq. Azərbaycan artıq müasir ölkədir. Ancaq müasirləşmənin limiti, həddudları yoxdur. Bu, əbədi bir prosesdir, sonsuz bir prosesdir".

Müasirləşmə son ulmanın proses olub ictimai təkəkkür tərzinin dəyişməsi, insanların demokratik prosesləri, yeni dünya nizamının reallaşdırılması, iqtisadiyyatın inkişafı, idarəetmənin modernləşdirilməsi və şəffallaşdırılması, çevik, kreativ, vətənpərvər kadrların formalaşdırılması kimi amillərlə sıx şəkildə bağlıdır. Dövlət başçısı ölkədə vətəndaş-məmur münasibətlərinin sağlamladılması, idarəetmədə hüquq qaydaları ilə bir araya sığmayan neqativ amillərin aradan qaldırılması ilə bağlı kifayət qədər prinsipial mövqedə olduğunu dəfələrlə ifadə etmişdir.

2018-ci il 11 aprel seçkilərində xalqın böyük dəstəyi ilə Azərbaycana rəhbərlik kimi məsuliyyəti missiyasını növbəti mərhələdə də üzünə götürən cənab İlham Əliyev ona göstərilən etimad əməli fəaliyyəti ilə doğrultdu, Azərbaycanı daha qüdrətli dövlətə çevirmək üçün əzmlə, qətiyyətlə çalışır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, respublikamız son prezident seçkilərindən sonra daha da güclənmiş, zənginləşmiş, hərətfərqli inkişaf yolunda yeni uğurlara imza atmış, insan amili həyata keçirilən siyasətinə ana xəttində yer almışdır.

Sistem xarakterli islahatların həzriki mərhələsində mütərəqqi meyarlara söykənən çevik idarəetmə modelinin formalaşdırılması istəyi özünü daha qabarıq büruzə verir. İndiki mərhələdə dövlət başçısının başlıca tələbi yeniliklərlə ayaqlaşmaq, aparılan islahatların mahiyyətini düzgün dərk edərək ona dəstək vermək, bürokratik və neqativ amillərdən tamamilə uzaqlaşdırmaq, xalq üçün işləmək, hər bir vətəndaşın mənafeini uca tutmaqdır.

Yeni dövrün tələblərinə cavab verən, islahatlara meyilli, kreativ kadrların yüksək vəzifələrə irəliləməsi, mütərəqqi islahatları konyunktur iddia və maraqları baxımından həzm edə bilməyən, bu prosesdə əngələ çevrilən, bürokratik təkəkkür tərzindən uzaqlaşdırılmalı memurların öz postları ilə vidalaşmaları deyilən hər bir daha sübüt edir. Son aylarda baş verən ciddi kadrlar dəyişiklikləri ölkədə idarəetmə fəlsəfəsinin tamamilə dəyişməsi ilə bağlı cəmiyyətə verilən böyük mesajdır.

Bu islahatların əsas məqsədini əhəlinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması, neftdən asılı olmayan dayanıqlı inkişaf strategiyasının formalaşdırılması ilə yanaşı, ümumilikdə dövlət idarəetmə fəlsəfəsinin dəyişdirilməsi təşkil edir. Cənab İlham Əliyev ilk növbədə vətəndaşların mənafeini düşünərək dövlət idarəetməsi ilə bağlı bu və ya digər qərarlar qəbul edib, struktur islahatları həyata keçirir. Dövlət başçısının 2019-cu il 14 yanvar tarixli "Azərbaycan Respublikasında dövlət idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" fərmanı idarəetmə sistemində çeviklik və səmərəliliyin təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edib.

Vitse-prezident institutu - mütərəqqi islahatlara yeni təkən

Xatırlatmaq vacibdir ki, Prezident İlham Əliyevin 21 fevral 2017-ci il tarixli sərəncamı ilə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezident vəzifəsinə təyini edilməsi ölkədəki genişmiqyaslı islahatların keçirilməsi tələbindən irəliləyən və cəmiyyətin mənafeini özündə ehtiva

edən tarixi qərar idi. Bu təyinat mütərəqqi meyarlara söykənən çevik idarəetmə modelinin formalaşdırılması və islahatların sürətləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli olmuş, Mehriban xanım Əliyevə cəmiyyətdə qazandığı yüksək nüfuz ilə dövlət idarəçiliyinə yeni nəfəs, müasirləşmə və innovativ ruh gətirməyə nail olmuşdur. Azərbaycan Birinci vitse-prezidentinin son üç ilə yaxın fəaliyyəti postneft strategiyası dövründə həyata keçirilən çoxşaxəli islahatların davamlılığını və dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyini yüksəltmişdir. Xüsusilə cəmiyyətin az təminatlı təbəqələri ilə apardığı fəal iş, onların problemlərinin həlli istiqamətində atdığı addımlar Mehriban xanım Əliyevanın idarəetmə fəaliyyətinin humanist və insanpərvər mahiyyətini bir daha təsdiqləmişdir.

2018-ci il 11 aprel seçkilərindən sonra sosialyönümlü islahatlarda keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanmasında, xüsusən də bu ilin əvvəlindən etibarən əhalinin az təminatlı və imtiyazlı təbəqələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xidmət edən kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsində dövlət başçısı cənab İlham Əliyevə yanaşı, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın da xidmətləri böyükdür. Yürüdüklən uğurlu iqtisadi siyasət - çevik və şəffaf vergi-gömrük islahatları nəticəsində son aylarda ölkəmizin maliyyə imkanlarının daha da artması ilə paralel dövlət başçısı uğurlu sosial islahatlar paketinin reallaşdırılmasını təmin etmişdir.

Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, 2016-cı ilin 26 sentyabrında keçirilmiş ümumxalq referendumunun nəticəsi olaraq Konstitusiyaya edilmiş əlavə və dəyişikliklər gənclərə qarşıdakı bələdiyyə və növbədarkanlar parlament seçkilərində iştirak imkanlarını genişləndirmiş, respublikamızda növbəti islahatların gerçəkləşdirilməsində onların rolunu artırmışdır. Ümumiyyətlə, son illər ölkəmizdə həyata keçirilən gənclər siyasətinin əsas hədəfi, sübhəziş ki, hərətfərqli biliyə, bacarığa, məsuliyyət hissəsinə, dünyagörüşünə malik şəxsiyyət formalaşdırılacaq yanaşı, xalqın milli, ictimai, humanist, mədəni dəyərlərinə püvyələyən, millətini, vətəninə sevmə, qoruyun, şərəfini uca tutan sağlam nəsil yetişdirməkdir. Müasir Azərbaycan gəncliyi cəmiyyətin ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak etməklə yanaşı, ölkənin sabahı naminə üzünə düşən vəzifələri düzgün dəyərləndirməyə çalışır, orta və nisbətən yaşlı nəslin davamçısı olmağın məsuliyyətini dərindən dərk edir. Qürur hissi ilə demək olar ki, Azərbaycan gəncliyi bu gün dövlətin hərətfərqli diqqət və qayğısı mövqəbində milli maraqların etibarlı təminatçılarından biri kimi çıxış edir. Ölkədən kənarada müəyyən xarici dairələrin siyasi və Azərbaycan dövləti və hakimiyyətinə qarşı məkirli kampaniyaya aparan təsadüfi "sosial şəbəkə qəhrəmanları"nın irəliləyən cəfəng iddiaların ifşasında, edəcə də ölkənin haqiqətlerini beynəlxalq miqyasda təbliğində həmin gənclərin mühüm xidmətləri dənilməzdir.

2018-ci il 11 aprel seçkilərinin nəticəsi olaraq Azərbaycan cəmiyyəti uzun illərin sətir sınaqlarından üzəg çıxaraq yüksək etimad qazanmış siyasət davamlılığının təmini, hər bir fərdin mənafeinə hesablanmış siyasət, hüquqi, sosial-iqtisadi islahatların ardıcıl şəkildə davam etdirilməsi naminə ciddi siyasət iradə ortaya qoymuşdur. Ötən dövrün təhlili də göstərir ki, cəmiyyətdə mütəqqiləşmə alternativsiz lider olaraq qəbul etdiyi cənab İlham Əliyev ölkəmizin perspektiv inkişafı üçün qarşıda duran strateji hədəfləri inamla gerçəkləşdirəcək, Azərbaycan xalqı illərdə ən müasir və inkişaf etmiş dövlətə çevirmək istiqamətində əzmlə, yorulmadan, qətiyyətlə çalışır.

Günəl MƏLİKLİ,
AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun Heydər Əliyev siyasi irsi və azərbaycançılıq fəlsəfi şöbəsinin böyük elmi işçisi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Əvvəli 1-ci səh.

Avropa Komissiyasının enerji birliyi üzrə vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç 2018-ci ilin fevral ayında keçirilən dördüncü toplantıdakı çıxışında bu fikri belə ifadə etmişdir: "Bu yeni əməkdaşlıq formatı bizə məxsus olaraq, lakin eyni zamanda çox mühüm olan bu layihə üzrə təkcə enerji sahəsində əməkdaşlıq etmək yox, həmçinin digər siyasi və iqtisadi əməkdaşlıq formalarını müəyyən etmək üçün bu layihədən necə kenara çıxmaq yollarını göstərəcək. Cənab Prezident, Siz layihənin bütün əsas seqmentləri üzrə - istər "Şahdəniz-2" yatağının işlənilməsi, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin genişlənməsi, istərsə də Trans-Anadolu kəməri və Trans-Adriatik boru kəməri üzrə bizim layihə boyunca üzlaşdıyıq bütün çağırışlara baxmayaraq, aparılan işlər barədə bizə çox yaxşı təsir bağışladı işlərin gedişatını olduqca etfali təsvir etdiniz. Mən Sizinlə yüz faiz razıyam və, bu gözəl ab-hava və regional əməkdaşlıq olmasaydı, buna nail olmaq mümkün olmazdı".

Prezident İlham Əliyev mükəmməl beynəlxalq əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq formatı yaradıb. "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra dünyanın 19 ölkəsini təmsil edən 41 neft şirkəti ilə daha 26 sazişin bağlanması, "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlarının tammiqyaslı işlənməsinin 2050-ci ilədək uzadılması, "Cənub qaz dəhlizi"ne maraq göstərən ölkə və şirkətlərin sayının getdikcə artması bunu sübut edən faktlardır.

Son 16 ildə Azərbaycan gerçəkləşdirdiyi layihələrlə sözün əsl mənasında dünyaya səs salıb. 2005-ci il mayın 25-də Prezident İlham Əliyev Gürcüstanın, Türkiyənin və Qazaxıstanın dövlət başçıları, digər ölkələrdən gəlmiş mötəbər qonaqların iştirakı ilə Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin Azərbaycan hissəsinin açılışını edib. 2006-cı il iyulun 13-də Türkiyənin Ceyhan şəhərində kəmərin tam sistem kimi işə düşməsi qeyd olunub. Həmin vaxtdan etibarən Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri ilə Azərbaycan qazı Gürcüstan və Türkiyəyə vəl açıb. Bu qaz kəməri Xəzərin ölkəmizə məxsus sektorundan çıxarılan mavi yanacaq daha uzaq məsafələrə neqli infrastrukturunun təməl daşına çevrilib. Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düzgün və uzaqgörən enerji təhlükəsizliyi siyasətinin nəticəsində mümkün olub.

Azərbaycanda ilk dəfə 1994-cü ildə keçirilən Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisi artıq ənənəyə çevrilib. Prezident İlham Əliyevin bu mühüm tədbirə verdiyi önəm, hər il sərginin açılışında iştirak və çıxış etməsi onun əsl beynəlxalq əməkdaşlıq platformasına çevrilməsinə imkan yaradıb.

2018-ci ildə növbəti sərginin açılışı "Cənub qaz dəhlizi"nin istifadəyə verilməsi ilə üst-üstə düşdü. Bu tarixi hadisədən təxminən yarım ay sonra Türkiyədə, Əskişəhərdə Trans-Anadolu (TANAP) Qaz Boru Kəmərinin açılış mərasimi keçirildi.

TANAP Azərbaycanın və Türkiyənin, bu iki qarşda ölkənin dövlət başçıları birgə səyi ilə gerçəkləşən mühüm layihədir. TANAP-ın istismara verilməsi münasibətilə keçirilən təntənəli mərasimə cənab İlham Əliyev demişdir: "TANAP Türkiyə ilə Azərbaycanın növbəti zəfəridir. TANAP tarixi layihədir. Bu gün biz XXI əsrin enerji tarixini birlikdə yazırıq. Bu tarixi işbirliyi tarixidir, bu tarix sabitlik tarixidir. Enerji layihələrimiz bölgəmizə sabitlik gətirir. Bu layihələrdə iştirak edən bütün ölkələr, bütün şirkətlər fayda görür, xalqlar fayda görür".

İlham Əliyev XXI əsrin enerji tarixinə sanballı imza atan liderdir. Çünki həyata keçirilən hər enerji layihəsi sirdən bir layihə deyil. Onların hər biri səy, qətiyyət, mübarizə, nüfuz və vəsait tələb edir. Azərbaycan və onun lideri bütün bunların öhdəsindən gəlib və gəlir. Cari il noyabrın 30-da TANAP-ın Avropa ilə birləşən hissəsinin çəkilişinə də sona çatması buna aydın misaldır. Təsədüfi deyil ki, Türkiyənin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdəgan 2018-ci il iyulun 12-də TANAP-ın açılış mərasimində demişdir: "Dəyərli dostlarımız, bi-

Avropanın enerji tarixində Azərbaycan səhifəsi

Bu səhifəni yazan Prezident İlham Əliyevdir

lirsiniz ki, TANAP ilk dəfə gündəmə gələndə bezi dairələr, - İlham qaradışım bunu çox yaxşı bilir, - buna xülya dedilər, həyata keçirilməsi mümkün deyil dedilər. Amma biz səbr etdik, dözümlü göstərdik. Doğru bildiyimiz yolla qətiyyətlə irəlilədik və ısrar etdik. Nəticədə işə bu gün bərabər yaşadığımız qürur tələsünə şəhadətlik oldu. İndi qarşımızda daha böyük hədəflər, yeni layihələr var. İndi qarşımızda buradan aldığımız ilhamla yeni uğur hekayələri yazmaq var".

Azərbaycanın enerji layihələri çərçivəsində özünü dünyaya etibarlı tərəfdaş kimi təqdim etməsi, mükəmməl əməkdaşlıq formatı yaratması "Əsrin müqaviləsi"nin uzadılması sazişində də özünü təsdiqləyib. Belə ki, "Yeni əsrin müqaviləsi"ndə tərəfdaşlar dəyışməyib. Bu da Azərbaycanın yaratdığı möhkəm əlaqələrin və qazandıq inamın, ölkə iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların 100 faiz qorunmasını daha aydın bir təzahürüdür. Başqa sözlə, investorlar onlarla bağlanan istənilən müqavilələrdə bir sözləndə dəyişdirilməyəcəyinə əminlərdir. Onlar bilirler ki, Azərbaycanın qararı dəyişməz, Prezidenti sözbütövdür.

Prezident İlham Əliyevin mükəmməl enerji siyasətinin nəticəsidir ki, 2049-cu ilin sonunaədə AÇG-yə 40 milyard dollardan çox sərmayə qoyulacaq. Xarici investorlar bu müddət ərzində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) 3,6 milyard dollar bonus ödəyə-

daxil olsun və hər il xərclənsin. Əgər bu yanaşma seçilsəydi, bu gün Dövlət Neft Fondumuzda pul olmayacaqdı. Mən bu təklifin əleyhinə çıxdım. Sübüt etməyə çalışırdım və buna nail oldum ki, məhz vəsaiti şəffaf şəkildə saxlamaq, ölkəmizin strateji istiqamətlərinə yönəldirmək və gələcək nəsillər üçün qoruyub saxlamaqdan ötrü mütəqqil Dövlət Neft Fondu yaradılmalıdır".

Yaradıldığı gündən indiyədək ARDNF-in vəsaitləri, yeni orada toplanan - neftdən əldə edilmiş və hazırda həm də qazdan daxil olan gəlirlər ölkəmizin ümumi inkişafına böyük töhfələr verir. Bu vəsaitlər hesabına önəmli sosial layihələr icra edilir. Məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması məhz bu fondun vəsaitləsi həyata keçirilir. İndiyədək həmin məqsədlər üçün milyardlarla dollar vəsait xərclənib.

Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyət daşıyan bir sıra sahələrdə də məhz Neft Fondu maliyyəyəldir. Bunların arasında təhsillə bağlı olan layihələr də var.

Sevindirici haldır ki, fondun idarəetmədən əldə edilən gəlirləri ölkəyə qaytarır. Cari ilin əvvəlindən bu gəlirlər 4 milyard dollardan çox olub. Bunun 1,8 milyard dolları məhz idarəetmədən əldə olunub.

Azərbaycanın digər sahələrdə olduğu kimi, enerji sektorunda qazandıqı nailiyyətlər də çoxsaylı və misilsizdir. Bununla belə Prezident İlham Əliyev ölkəmizi və xalqımızı daha böyük işlərə yönəldirir, daha böyük uğurlara doğru aparır. Bu yaxınlarda ARDNF-in yeni icraçı direktorunu təyini edərək dediği kimi: "Hayat yerində durmur, yeni ələtlər meydana çıxır, yeni sərmayə yerləri maraq doğurur. Ona görə siz bu sahədə də çox çevik siyasət aparmalıdır. İndi dünyada iqtisadi inkişaf qeyri-bərabər şəkildə gedir. Bəzi ölkələrin iqtisadiyyatı daha böyük inkişaf edir. Buna görə biz çox çevik siyasət aparmaqla daha çox gəlir əldə etmək üçün ancaq az riskli aktivlərə fikir verməliyik... Əminəm ki, müsbət dinamika davam edəcəkdir".

Qarşıda mühüm vəzifələr daşandıqı daim vurğulayan Prezident İlham Əliyev dövlətin və xalqın qarşılıqlı dəstəyi ilə onları layiqincə yerinə yetiriləcəyinə haqlı olaraq əminidir.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci və 6-cı bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 473; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009, № 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə 842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033; 2017, № 6, maddə 1034, № 7, maddə 1305, № 11, maddə 1965; 2018, № 1, maddə 12, № 3, maddə 395, № 5, maddə 888, № 7, (I kitab), maddə 1442; 2019, № 1, maddə 22, № 7, maddə 1206) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 79-cü maddənin üçüncü hissəsinin yeddinci abzasında “verir” sözündən sonra “, verilmiş izahların aktuallığını təmin etmək məqsədilə onların yenilənməsini təşkil edir” sözləri əlavə edilsin;

1.2. aşağıdakı məzmununda 79-1-ci maddə əlavə edilsin: **“Maddə 79-1. Ali Məhkəmə tərəfindən vahid məhkəmə təcrübəsinin formalaşdırılması**

Vahid məhkəmə təcrübəsi məhkəmələrin hüquqi məsələlərin həllinə yanaşmasının sabitliyini və ədalət mühakiməsi həyata keçirilərkən maddi və prosessual hüquq normalarının eyni cür tətbiq edilməsini təmin etmək məqsədilə formalaşdırılır.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 noyabr tarixli 1708-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cü maddəsinin 19-cü bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 noyabr tarixli 1708-VQD nömrəli Qanununun 2020-ci il martın 1-dən tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Məhkəmə-Hüquq Şurasına tövsiyə edilsin ki, “Məhkəmələr və ha-

kimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 79-1-ci maddəsinin dördüncü hissəsinə uyğun olaraq, maddi və prosessual normaların tətbiqində sistemli xarakter daşıyan nöqsanların müəyyən edildiyi sahədə məhkəmələrin fəaliyyətinin monitorinqinin aparılması qaydasını Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin təklifləri əsasında iki ay müddətində müəyyən etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan irəli gələn digər məsələləri həl etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 noyabr 2019-cu il

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 dekabr 2019-cu il

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2 (I kitab), maddə 202, № 3, maddələr 397, 403, 429, № 4, maddələr 631, 647, 654, № 5, maddələr 835, 846, № 6, maddələr 997, 1010, № 7, maddələr 1247, 1249, № 10, maddə 1608, № 11, maddələr 1769, 1774, 1781, 1783, 1786, 1788, № 12, maddələr 1984, 2000, 2009, 2024, 2049; 2017, № 1, maddə 21, № 2, maddələr 147, 152, 162, № 3, maddələr 331, 344, № 5, maddələr 698, 701, 734, 749, 754, № 6, maddələr 1020, 1033, 1036, № 7, maddələr 1273, 1296, 1297, 1299, № 11, maddələr 1964, 1966, 1969, 1979, № 12 (I kitab), maddələr 2214, 2217, 2220, 2233, 2237, 2240, 2253, 2256, 2266; 2018, № 1, maddə 19, № 2, maddələr 160, 162, 163, № 3, maddələr 383, 401, 404, № 4, maddə 646, № 5, maddələr 857, 860, 862, 876, 883, № 6, maddələr 1153, 1168, № 7 (I kitab), maddələr 1435, 1437, 1438, № 10, maddə 1963, № 11, maddələr 2188, 2191, 2214, 2217, 2231, № 12 (I kitab), maddələr 2473, 2475, 2499, 2507, 2512, 2522; 2019, № 1, maddələr 4, 6, 15, 18, 44, № 3, maddələr 374, 389, № 4, maddələr 579, 581, 587, 595, № 5, maddələr 791, 800, 803, 804, 813, № 6, maddələr 992, 998, 1007, № 7, maddə 1193, № 8, maddələr 1364, 1367, 1368, 1381 və 1383; Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 8 oktyabr tarixli 1673-VQD, 1677-VQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. aşağıdakı məzmununda 82.2-1 - 82.2-7-ci maddələr əlavə edilsin:

“82.2-1. Bu Məcəllənin 82.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş məqsədlər üçün hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) onun baxdığı inzibati xətalər haqqında işlər üzrə bərsində inzibati icraat aparılan fiziki və ya hüquqi şəxsin, fiziki şəxsin müdafiəçisinin və ya qanuni nümayəndəsinin, hüquqi şəxsin nümayəndəsinin, prokurorun, zərər çəkmiş şəxsin və ya onun nümayəndəsinin vəsatəti ilə ekspertiza təyin edə bilər. Həmin şəxslərin vəsatəti rədd edildikdə hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) bu barədə əsaslandırılmış qərardad qəbul etməlidir.

82.2-2. Bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər qarşılıqlı razılaşma əsasında konkret səlahiyyətli şəxsin ekspert təyin edilməsini hakimdən, səlahiyyətli orqandan (vəzifəli şəxsdən) xahiş edə bilərlər.

82.2-3. Bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərin ekspertiza keçirilən zaman baxılmadı olan sualları hakimə, səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) təqdim etmək hüququ vardır.

82.2-4. Ekspert rəyinin alınmasına dair sualların yekun məzmununu hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) müəyyən edir. Bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərin təqdim etdiyi sualların rədd edilməsini hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) əsaslandırılmağa borcludur.

82.2-5. Bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər ekspert tədqiqatının obyektini kimi əşya və sənədləri təqdim etmək hüququna malikdirlər. Hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) təqdim edilmiş əşya və sənədləri ekspert tədqiqatının obyektini kimi qəbul etmədikdə bu barədə əsaslandırılmış qərardad qəbul etməlidir.

82.2-6. Ekspertiza bu Məcəllənin müddəalarına nəzərdə tutulmuş inzibati xətalər haqqında işlər üzrə icraatın iştirakçılarının hüquqlarına riayət olunmaqla keçirilir. Hakimin, səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) və bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərin ekspertizanın keçirilməsinin gedişi haqqında məlumat əldə etmək hüququ vardır.

82.2-7. Ekspertiza tədqiqatın xarakterindən asılı olaraq, həmçinin tədqiqat aparmaq üçün materialları məhkəməyə, səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) götürmək mümkün deyilsə, yaxud çətinlik törədirsə, məhkəmədə, səlahiyyətli orqanda,

yaxud kənar yerdə keçirilə bilər. Bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərin kənar yerdə keçirilən ekspertizada iştirakının ekspertlərin normal işinə maneçilik törədə bilməsi halları istisna olmaqla, onlar ekspertizanın keçirilməsinə iştirak edə bilərlər. Bu zaman bu Məcəllənin 82.2-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər tətbiq edilmiş tədqiqat üsullarının mahiyyətinin və alınmış nəticələrin izahını ekspertdən tələb edə və eksperta izahlar verə bilərlər.”;

1.2. 82.5-ci maddənin birinci cümləsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Ekspert ekspertiza təyin edilməsi haqqında hakimin, səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərardadı məhkəmə ekspertizası idarəsinə daxil olduğu vaxtdan 10 gündən gec olmayaraq yazılı formada rəy verir, onu öz imzası ilə təsdiq edir və dərhal məhkəməyə, səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) göndərir.”;

1.3. aşağıdakı məzmununda 82.6 - 82.8 və 82-1-ci maddələr əlavə edilsin:

“82.6. Ekspertizanın aparılmasını bu Məcəllənin 82.5-ci maddəsində göstərilən müddətdə təmin etmək mümkün olmadıqda, məhkəmə ekspertizası idarəsinin rəhbəri tərəfindən əsaslandırılmış səbəblər göstərilərkən bu barədə hakimə, səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) məlumat verilir. Bu halda tədqiqatların müəkkəblilik dərəcəsi nəzərə alınmaqla ekspertizanın aparılması müddəti hakimə, səlahiyyətli orqanla (vəzifəli şəxsə) yazılı formada razılaşdırılır.

82.7. Ekspert rəy verilməsi üçün əlavə tədqiqat materiallarının təqdim edilməsinə zərurət olduğu müəyyən etdikdə ekspertiza təyin edilməsi haqqında qərardadın məhkəmə ekspertizası idarəsinə daxil olduğu vaxtdan 5 gündən gec olmayaraq bu barədə hakimə, səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) vəsatət göndərir. Vəsətətdə tələb olunan tədqiqat materiallarının dəqiq və tam siyahısı göstərilir.

82.8. Hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) tərəfindən ekspertin həmin vəsatətinə 3 gün müddətində baxılır və əlavə tədqiqat materiallarının əldə edilməsi müəyyən vaxt tələb etdikdə məhkəmə ekspertizası idarəsinin rəhbərinə məlumat verilməklə bu Məcəllənin 82.5-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddət uzadılır.

Maddə 82-1. Şəxslərin təşəbbüsü ilə ekspertizanın aparılması

82-1.1. İnzibati xətalər haqqında işlər üzrə bərsində inzibati icraat aparılan fiziki və ya hüquqi şəxs, fiziki şəxsin müdafiəçisi və ya qanuni nümayəndəsi, hüquqi şəxsin nümayəndəsi, zərər çəkmiş şəxs və ya onun nümayəndəsi onların mənafeleinə xidmət edə biləcək halların müəyyən edilməsi üçün öz təşəbbüsləri ilə ekspertizanın aparılmasını sifariş vermək üçün özəl məhkəmə ekspertinə və ya məhkəmə ekspertizası idarəsinə rəsmi müraciət etmək hüququna malikdirlər.

82-1.2. Bərsində inzibati icraat aparılan fiziki və ya hüquqi şəxsin, fiziki şəxsin müdafiəçisinin və ya qanuni nümayəndəsinin, hüquqi şəxsin nümayəndəsinin, zərər çəkmiş şəxsin və ya onun nümayəndəsinin sifarişli ilə ekspertiza həmin şəxsə və özəl məhkəmə eksperti və ya məhkəmə ekspertizası idarəsinin rəhbəri arasında bağlanan müqavilə əsasında ekspertizanı sifariş edən şəxsin hesabına həyata keçirilir. Ekspertizanın sifariş etmiş şəxs ekspertə suallar siyahısını və tədqiqat üçün obyektləri verir.

82-1.3. Ekspert müqavilədə göstərilən müddətdə yazılı formada rəy verir. Ekspertiza aparmış ekspertlərin təqdim edilmiş rəyləri hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) tərəfindən materiallara əlavə edilir və digər sübutlarla yanaşı qiymətləndirilir.”.

Maddə 2. Bu Qanun 2020-ci il martın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 noyabr 2019-cu il

“İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 12, maddə 1084; 2006, № 12, maddə 1031; 2008, № 6, maddə 462; 2011, № 7, maddə 592; 2014, № 12, maddə 1516; 2016, № 4, maddə 643; 2018, № 12 (I kitab), maddələr 2470, 2530; 2019, № 1, maddələr 5, 21, № 2, maddə 184) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 41.4-cü maddədə “qərarına əsasən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş müvafiq qurumların ekspertləri” sözləri “qərarı və ya maraqlı şəxslərlə bağlanan müqavilə əsasında məhkəmə ekspertizası idarələrinin ekspertləri və ya özəl məhkəmə ekspertləri” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2. 41.5-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“41.5. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində başqa müddət nəzərdə tutulmamışdırsa, ekspert ekspertiza təyin edilməsi haqqında inzibati orqanın qərarı məhkəmə ekspertizası idarəsinə daxil olduğu vaxtdan 30 gündən gec olmayaraq yazılı formada rəy verir, onu öz imzası ilə təsdiq edir və dərhal inzibati orqana göndərir.”;

1.3. aşağıdakı məzmununda 41.5-1-ci maddə əlavə edilsin: “41.5-1. Ekspertizanın aparılmasını bu Qanunun 41.5-ci maddəsində göstərilən müddətdə təmin etmək mümkün olmadıqda, məhkəmə ekspertizası idarəsinin rəhbəri tərəfindən

əsaslandırılmış səbəblər göstərilərkən bu barədə inzibati orqana məlumat verilir. Bu halda inzibati orqan tədqiqatların müəkkəblilik dərəcəsinə nəzərə alınmaqla ekspertizanın aparılması müddətinin uzadılması barədə qərar qəbul edir.”;

1.4. aşağıdakı məzmununda 41.8-ci maddə əlavə edilsin: “41.8. Maraqlı şəxslər onların mənafeleinə xidmət edə biləcək halların müəyyən edilməsi məqsədilə öz təşəbbüsləri ilə ekspertizanın aparılmasını sifariş vermək üçün məhkəmə ekspertizası idarəsinə və ya özəl məhkəmə ekspertizasına rəsmi müraciət etmək hüququna malikdirlər.

Maraqlı şəxsin sifarişli ilə ekspertiza həmin şəxsə məhkəmə ekspertizası idarəsinin rəhbəri və ya özəl məhkəmə ekspertləri arasında bağlanan müqavilə əsasında ekspertizanı sifariş edən şəxsin hesabına həyata keçirilir. Ekspertizanın sifariş etmiş şəxs ekspertə suallar siyahısını və tədqiqat üçün obyektləri verir.

Ekspert ekspertizanın sifariş etmiş şəxsə müqavilədə göstərilən müddətdə yazılı rəy verir. Maraqlı şəxsin sifarişli ilə aparılmış ekspertiza nəticəsində verilmiş ekspert rəyi inzibati orqan tərəfindən materiallara əlavə edilir və digər sübutlarla yanaşı qiymətləndirilir.”.

Maddə 2. Bu Qanun 2020-ci il martın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 noyabr 2019-cu il

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 762, № 12, maddə 973; 2010, № 7, maddə 587; 2011, № 6, maddə 485, № 7, maddə 593; 2012, № 5, maddə 410; 2013, № 1, maddə 16, № 11, maddə 1267; 2016, № 1, maddə 12; 2017, № 4, maddə 522, № 5, maddə 752, №11, maddə 1976; 2018, № 5, maddələr 855, 878, № 7 (I kitab), maddə 1440; 2019, № 1, maddə 23, № 7, maddə 1199) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. Aşağıdakı məzmununda 29-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 29-1. Məhkəmə ekspertizası
İnzibati məhkəmə icraatında məhkəmə ekspertizası ilə bağlı məsələlərin tənzimlənməsində Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsinin müvafiq müddəaları tətbiq olunur.”;

1.2. 98.2-98.6-cı maddələr ləğv edilsin;

1.3. Aşağıdakı məzmununda 98-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 98-1.Kassasiya instansiyası məhkəmə icraat zamanı hüququn tətbiqi üzrə məhkəmə təcrübəsinin vahidliyinin təmin edilməsi

98-1.1. Ali Məhkəmənin məhkəmə tərkibi işə kassasiya qaydasında baxarkən Ali Məhkəmənin digər məhkəmə tərkibinin əvvəllər qəbul etdiyi qərarda müəyyən edilmiş hüquqi mövqedən fərqli yanaşmanın tətbiq edilməsini zəruri hesab etdikdə və ya Ali Məhkəmənin məhkəmə tərkibi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin Ali Məhkəmənin Plenumunun məhkəmə təcrübəsinə dair məsələlər üzrə izahlarına zidd olan qərarında fərqli yanaşmanın tətbiqi zərurətini əsaslandırılması ilə razılaşdıqda, həmin mübahisəli hüquqi məsələyə hüququn

tətbiqi üzrə məhkəmə təcrübəsinin vahidliyinin təmin edilməsi məqsədilə Ali Məhkəmənin inzibati kollegiyasına daxil olan bütün hakimlərdən ibarət tərkibdə baxılır.

98-1.2. Ali Məhkəmənin inzibati kollegiyasına daxil olan bütün hakimlərdən ibarət tərkibdə iclası Ali Məhkəmənin işə baxan məhkəmə tərkibinin əsaslandırılmış təqdimatı əsasında Ali Məhkəmənin sədri tərəfindən təyin edilir. Mübahisəli hüquqi məsələyə Ali Məhkəmənin inzibati kollegiyasına daxil olan bütün hakimlərdən ibarət tərkibdə baxılarkən iclası Ali Məhkəmənin müvafiq kollegiyasının sədri sədrlik edir. Ali Məhkəmənin inzibati kollegiyasının iclası həmin kollegiyanın hakimlərinin azı üçdə ikisi iştirak etdikdə səlahiyyətlidir. Səslər bərabər olduğu hallarda sədrlik edəninin səsi həlledici sayılır.

98-1.3. Ali Məhkəmənin inzibati kollegiyası bütün hakimlərdən ibarət tərkibdə mübahisəli hüquqi məsələyə baxaraq ona dair hüquqi mövqeyini qəbul etdiyi qərardada təsbit edir.

98-1.4. Ali Məhkəmənin işə baxan məhkəmə tərkibi, habelə eyni xarakterli məsələlərə baxarkən bütün digər məhkəmə tərkibləri bu Məcəllənin 98-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qərardada müəyyən edilmiş hüquqi mövqeni rəhbər tutmalıdır.

98-1.5. Ali Məhkəmənin məhkəmə tərkibi eyni xarakterli məsələlərə baxarkən, bu Məcəllənin 98-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qərardada müəyyən edilmiş hüquqi mövqedən fərqli qərar qəbul olunmasını zəruri hesab edirsə, məsələyə bu Məcəllənin 98-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada baxılır.”.

Maddə 2. Bu Qanun 2020-ci il martın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 noyabr 2019-cu il

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (II kitab), maddə 585; 2001, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003, № 6, maddə 276; 2004, № 5, maddə 321, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761, № 11, maddə 890; 2005, № 1, maddə 4, № 4, maddə 278, № 6, maddə 462, № 8, maddə 686, № 10, maddə 874, № 12, maddə 1079; 2006, № 1, maddə 3, № 2, maddə 64, № 5, maddə 390, № 10, maddə 847, № 11, maddə 929, № 12, maddə 1032; 2007, № 2, maddələr 65, 68, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756, № 11, maddə 1049, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddələr 606, 607, № 12, maddələr 1045, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 966; 2010, № 3, maddələr 171, 173, 178, № 7, maddə 593, № 12, maddə 1058; 2011, № 6, maddə 480, № 7, maddələr 589, 599; 2012, № 7, maddə 674, № 11, maddə 1062, № 12, maddə 1215; 2013, № 2, maddə 77, № 6, maddələr 616, 626, № 7, maddə 786, № 11, maddə 1265, № 12, maddə 1493; 2014, № 2, maddələr 90, 102, № 4, maddələr 328, 344, № 6, maddə 600, № 11, maddələr 1354, 1362; 2015, № 4, maddə 342, № 5, maddə 511, № 11, maddələr 1270, 1288; 2016, № 2 (II kitab), maddə 218, № 10, maddə 1607, № 12, maddələr 2020, 2031, 2034, 2039; 2017, № 5, maddə 751, № 12 (I kitab), maddələr 2232, 2267; 2018, № 5, maddələr 877, 882, № 7 (I kitab), maddə 1421; 2018, № 11, maddə 2235, № 12 (I kitab), maddə 2515; 2019, № 7, maddələr 1198, 1200) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 10.4-cü maddə ləğv edilsin;

1.2. aşağıdakı məzmununda 265.5-ci maddə əlavə edilsin: “265.5. Şəxsin anlaqlı olub-olmaması ilə bağlı məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının aparılması üçün ən azı üç məhkəmə ekspertindən ibarət tərkibdə komissiya təşkil edilir.”;

Beşinci çağırış Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin on birinci sessiyası keçirilib

Dekabrın 21-də beşinci çağırış Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin on birinci sessiyası keçirilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirmişlər ki, sessiyada aşağıdakı məsələlər müzakirə olunub:

1. 2019-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının yekunları.
2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinin təsdiq edilməsi.
3. Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2020-ci il büdcəsinin təsdiq edilməsi.
4. İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsinin təsdiq edilməsi.
5. Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin (Ombudsmanın) hesabatı.
6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunlarında dəyişikliklər edilməsi.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov 2019-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının yekunları haqqında məruzə edib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov demişdir ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi xəttinin ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsinə nəticədir ki, Azərbaycan və onun Naxçıvan Muxtar Respublikasında sabitlik, inkişaf və yüksək rifah vardır. Sosial-iqtisadi islahatların əhatə dairəsinin genişlənməsi bütün sahələrdə inkişafı təmin etmişdir.

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2019-cu ildə imzaladığı müvafiq fərman və sərəncamlara əsasən muxtar respublikanın rayonlarında su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yaradılması və yenidən qurulması, Ordubad Su Elektrik Stansiyasının tikintisi, çoxmənzilli binaların dən örtükülərinin təmiri və lift təsərrüfatının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, Şəhər Sənaye Məhəlləsinin yaradılması, əhalinin işləməli suya tələbatının ödənilməsi və əkin sahələrinin suvarma suyu ilə təminatının yaxşılaşdırılması üçün subartezian quyularının layihələndirilməsi, əkin sahələrində müasir suvarma sistemlərinin quraşdırılması, Culfə-Ordubad avtomobil yolunun yenidən qurulması, Süni Mayalanma Mərkəzinin yaradılması, ailə və şad ailələrin mənzillə təminatının davam etdirilməsi məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikasında ümumilikdə 77 milyon manatdan artıq vəsaitin ayrılması muxtar respublikanın inkişaf dinamikasına daha bir töhfə kimi mühüm əhəmiyyətə malik olmuşdur.

2019-cu ildə muxtar respublikada ərzaq, enerji və müdafiə təhlükəsizliyinin təmin olunması sahəsində görülən işlər davam etdirilmiş, makroiqtisadi göstəricilər artmışdır. Başa çatmaqda olan muxtar respublikanın sosial-iqtisadi və ictimai-mədəni həyatında əlamətdar hadisələr yadda qalmış, Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaranmasının 95 illik yubileyi qeyd olunmuş, bütün parametrlər üzrə iqtisadi sabitliyə və davamlı inkişafa nail olmuşdur.

Müvafiq potensialdan istifadə edilməklə yeni istehsal müəssisələrinin işə salınması iqtisadiyyatın çoxşaxəli inkişafına, məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, sosial layihələrin uğurla həyata keçirilməsinə şərait yaratmışdır. 2018-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2019-cu ilin ötən dövründə ümumi daxili məhsulun həcmi 1,5 faiz artaraq 2 milyard 839 milyon manatdan çox olmuşdur. Onun bir nəfərə düşən həcmi 6202 manat təşkil etmişdir ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq dövründəki göstəricidən 1,6 faiz çoxdur. Ümumi daxili məhsulun 58 faizdən çoxu istehsalın payına düşmüşdür.

Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər muxtar respublikanın istehsal sahələrinin genişlənməsinə və iqtisadiyyatın çoxşaxəli inkişafına səbəb olmuşdur. Cari ilin ötən dövründə sahibkarlara 24 milyon 546 min manat kredit verilmiş, 72 yeni istehsal və xidmət sahəsi fəaliyyətə başlamış, 37 hüquqi və 3459 fiziki şəxs dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Sahibkarlığın hazırkı inkişaf səviyyəsinin nəticəsidir ki, bu gün muxtar respublikada 383 növdə məhsul istehsal olunur, 350 növdə məhsulla olan tələbat isə tamamilə yerli istehsal hesabına ödənilir.

Aqrar sahənin inkişafını şərtləndirən əsas amillərdən biri də müasir kənd təsərrüfatı texnikası və texnologiyaların muxtar respublikaya aqılın gətirilməsidir. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsidir ki, 2019-cu ilin ötən dövründə "Naxçıvan Aqrarizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin xəttinə 319 məxtəlif adda kənd təsərrüfatı texnikası və

texnoloji avadanlıq, 2020-ci ildə əkinlərin verilməsi üçün 6 min ton karbamid gübrəsi alınmış, məhsul istehsalçılarına il ərzində 7 min 174 ton mineral gübrə verilmişdir.

Əhalinin ərzaq məhsulları ilə təminatında heyvandarlığın xüsusi çəkiyə malik olması nəzərə alaraq bu sahənin inkişafı da diqqətdə saxlanılmışdır. Heyvandarlığın inkişafı ilə əlaqədar cari ilin ötən dövründə fermerlərə 9 milyon 468 min manatdan çox kredit verilmişdir.

Kənd təsərrüfatının inkişafında arıçılıq da mühüm əhəmiyyətə malikdir. "2017-2022-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında arıçılığın inkişafı üzrə Dövlət Programı"nın icrası cari ildə də davam etdirilmiş, ötən dövr ərzində arıçılıqla məşğul olanlara 601 min manat kredit verilmişdir. Muxtar respublikada "Arıçılıq məhsulları-bal" festivalının ardıcıl olaraq keçirilməsi bu sahəyə marağın artmasına və istehsal olunan məhsulların satışına müsbət təsir göstərmişdir. Artıq ikinci ildir ki, arıçılıqla məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərə saxladıqları hər arı ailəsinə görə subsidiyaların verilməsi bu sahəyə marağı artırmış, 2019-cu ilin sonuna muxtar respublikada arı ailələrinin sayı 99 min 798-ə çatdırılmışdır.

Aqrar sektorun inkişafında ailə təsərrüfatlarının xüsusi rolu nəzərə alınaraq 2019-cu il muxtar respublikada "Ailə təsərrüfatları ili" elan edilmiş və Tədbirlər Planı təsdiq olunmuşdur. Otən dövrə də istiqamətdə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, muxtar respublikada fəaliyyət göstərən ailə təsərrüfatlarının birgə koordinasiya siyasəti təmin etmək məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə təsərrüfatları İctimai Birliyi yaradılmış, 87 ailə təsərrüfatına 820 min manatdan artıq güzəştli kredit verilmiş, ailə təsərrüfatları tərəfindən istehsal olunan məhsulların satışına dəstək göstərilməsi məqsədilə "Ailə təsərrüfatı məhsulları" festivalı keçirilmişdir.

Görülən tədbirlər kənd təsərrüfatının inkişafına öz təsirini göstərmiş, muxtar respublikada 507 milyon 641 min manatdan artıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal olunmuşdur ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4,5 faiz çoxdur.

Əsas kapitala investisiya qoyuluşlarının həcmi tikinti-quruculuq işlərinin genişlənməsinə, kəndə şəhər arasındakı fərqin ortadan qaldırılmasına, rayonların tarazlı inkişafına mühüm təsir göstərir.

Şəhər və rayon mərkəzlərində, kəndlərdə istifadəyə verilən sosial obyektlər, tikilən inzibati binalar, yaradılan istehsal sahələri insanların məskunlaşmasını, rahatlığını təmin etmiş, Ordubad Rayon İcra Hakimiyyətinin inzibati binası yenidən qurulmuş, Şahbuz Rayon Dövlət Arxiv və Kəngərli Rayon Dövlət Sığorta Agentliyi üçün müasir iş şəraiti yaradılmış, 10 kənd və 11 xidmət mərkəzi, Kəngərli, Sədərək və Babək rayonlarının hər birində bir yaşayış binası tikilərək istifadəyə verilmişdir. Naxçıvan şəhərində iki yaşayış binasının və Gəncilər şəhərciyə yaşayış kompleksinin, Şərur, Ordubad və Şahbuz rayonlarının hər birində bir yaşayış binasının, Sədərək Gömrük Keçid Məntəqəsi üçün müasir kompleksin tikintisi davam etdirilmişdir.

Muxtar respublikada rabitə və yeni texnologiyaların tətbiqi sahəsində həyata keçirilən tədbirlər diqqətdə saxlanılmış, 2019-cu ilin ötən dövründə Culfə rayonunda 28 yeni nəsil telefon stansiyasının quraşdırılması davam etdirilmiş, yaşayış məntəqələrində 8 yeni nəsil avtomat telefon stansiyası istifadəyə verilmiş, muxtar respublikada ərazisində ümumilikdə 97

min metr fiber-optik, 143 min metro yaxın rabitə xətləri çəkilmişdir.

Son illər muxtar respublikada qazanılmış ən yüksək nailiyyətlərdən biri də enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir. Bu sahənin inkişaf etdirilməsi istiqamətində aparılan tədbirlər cari ildə də davam etdirilmiş, Kəngərli rayonunun Qabıllı kəndində 2 meqavat gücündə günəş elektrik stansiyası, Babək Rayon Elektrik Şəbəkəsinin inzibati binası və yarımstansiyası istifadəyə verilmiş, Ordubad rayonunda Şərur Su Elektrik Stansiyasının, Şərur rayonunda yarımstansiyasının, Kəngərli rayonunun Qabıllı kəndində 3 meqavat gücündə günəş elektrik stansiyasının tikintisi davam etdirilmişdir. Hazırda tikintisi davam edən 36 meqavat gücündə Ordubad Su Elektrik Stansiyası fəaliyyətə başladığından sonra muxtar respublika özünü 100 faiz alternativ və bərpaulanan enerji ilə təmin edəcəkdir.

Görülən işlər əhalinin məşğulluq səviyyəsini artırmış, cari ilin ötən dövründə muxtar respublika üzrə 3250 yeni iş yeri açılmışdır.

Muxtar respublikanın iqtisadi inkişafında əsas prioritetlərdən biri də xarici ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, ixrac potensialının gücləndirilməsidir. Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən sistemli tədbirlər, xüsusilə ixracın stimullaşdırılması, istehsal olunan məhsulların ixrac imkanlarının artmasına və xarici bazarlarda tanınmasına şərait yaratmışdır. 2019-cu ilin ötən dövründə muxtar respublikanın xarici ticarət dövriyyəsi 494 milyon 574 min ABŞ dolları təşkil etmişdir. Ticarət əməliyyatlarının 86,0 faizi, yaxud 425 milyon 539 min ABŞ dolları ixracın payına düşmüş, müsbət saldo yaranmışdır.

Təhsilin inkişafı sahəsində görülən işlər nəticəsiz qalmamış, 2019-cu ilin qəbul imtahanlarında iştirak edən abituriyentlərdən 1720-si ali, 244-ü orta ixtisas məktəblərinin tələbəsi adını qazanmışdır. Ali məktəblərə qəbul olanlardan 1192-si ixtisas seçimi zamanı muxtar respublikanın ali təhsil müəssisələrinə üstünlük vermişdir. Qəbul imtahanlarının nəticələrinə əsasən 281 nəfər 500-dən yuxarı bal toplamışdır. Yüksək nəticə ilə tələbə adını qazananlardan 4-ü Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Tibbi xidmətin müasir standartlar səviyyəsinə yüksəldilməsi və vətəndaşların sağlamlığının etibarlı təminatı bu gün qarşıda duran əsas vəzifələrdəndir. Səhiyyə xidmətlərinin səviyyəsinin müasir tələblərə çatdırmaq, keyfiyyətini daha da yaxşılaşdırmaq məqsədilə artıq 2018-ci ildən muxtar respublikanın Sədərək, bu ildən isə Şərur, Kəngərli, Şahbuz və Ordubad rayonlarında icbari tibbi sığortanın tətbiqinə başlanmışdır.

Muxtar respublikanın inkişafında milli və mənəvi dəyərlərimizə qayğıdır xüsusi yer tutur. Bu məqsədlə yeni məscidlər tikilir, tarixi abidələr və ziyarətgahlar bərpa edilir. Turizmin kompleks şəkildə və davamlı inkişafını nəzərdə tutan tədbirlərin həyata keçirilməsi muxtar respublikaya gələn turistlərin sayını idən-ildən artırmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədri 2018-ci il 31 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2018-2022-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında turizmin inkişafına dair Dövlət Programı"nın və Ali Məclis Sədri 2018-ci il 29 noyabr tarixli Sərəncamının icrası görülən işlərin davamlılığını təmin edilməsinə gəni imkanlar yaratmaqdadır.

Muxtar respublikada 2 şəhid ailəsinə, Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda sağlamlığını itirmiş 9 nəfərə, Çər-nobil Atom Elektrik Stansiyasında baş vermiş qəzanın aradan qaldırılmasında sağlamlığını itirmiş 3 nəfərə və hərbi xidmət vəzifəsinə yerinə yetirərək sağlamlığını itirmiş 3 nəfərə, ümumilikdə 17 ailəyə yeni fərdi ev və mənzillər verilmişdir. Bununla yanaşı, 1941-1945-ci illər müharibəsində sağlamlığını itirmiş 2 nəfər, Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda sağlamlığını itirmiş 22 nəfər, hərbi xidmət vəzifələrinin icrası zamanı sağlamlığını itirmiş 9 nəfər və Çər-nobil Atom Elektrik Stansiyasında baş vermiş qəzanın aradan qaldırılmasında sağlamlığını itirmiş 2 nəfər, ümumilikdə 35 nəfər minik avtomobilləri ilə təmin edilmişdir.

2019-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında ordu quruculuğu sahəsində görülən işlər davam etdirilmiş, muxtar respublikanın müdafiə potensialı daha da möhkəmləndirilmişdir. Muxtar respublikada ordu, birləşmə və hissələrdə yeni xidmət və yaşayış kompleksləri istifadəyə verilmişdir.

Daxili işlər orqanlarının ixtisaslı kadrlarla komplektləşdirilməsinə təmin etmək məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Orta İxtisas Polis Məktəbi yaradılmış, məktəb üçün müasir kompleks istifadəyə verilmişdir.

Əldə olunan nəticələr onu deməyə əsas verir ki, 2020-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında inkişaf davamlı xarakter alacaq. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi xəttinə sədaqət muxtar respublikada uğurlu nəticələrin qazanılmasına imkan verəcəkdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin də dediyi kimi: "Sadəm ki, Naxçıvanda bütün istiqamətlər üzrə işlər yaxşı gedir. Əminəm ki, bu dinamika gələcək il də təmin ediləcək. Əminəm ki, muxtar respublika əhalisinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması, respublika qarşısında duran bütün vəzifələrin icrası üçün bütün qüvvələr səfərbər ediləcək və 2020-ci il də Naxçıvan üçün uğurlu olacaqdır".

Sonra Naxçıvan Muxtar Respublikası Baş nazirinin birinci müavini Elşad Əliyev, Naxçıvan Muxtar Respublikasının İqtisadiyyat naziri Tapdıq Əliyev və Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Vəqif Rəsulov çıxış ediblər.

Gündəlikdə duran ikinci məsələ ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Baş nazirinin müavini-maliyyə naziri Səbuhi Məmmədov çıxış edib, "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanunu səsə qoyularaq qəbul olunub.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Əli Quliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2020-ci il büdcəsi barədə çıxış edib, sessiyada "Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu qəbul olunub.

Sessiyanın gündəliyində duran dördüncü məsələnin müzakirəsi zamanı qeyd olunub ki, "İşsizlikdən sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən işsizliyin yaranması hallarının qarşısının alınması, iş yeri ixtisar olunmuş şəxslərin əməkhaqlarının kompensasiya olunmasının təmin edilməsi və məşğulluğun artırılması məqsədilə işsizlikdən sığorta fondunun vəsaitləri hər il üçün qanunla təsdiq olunur. Müzakirə olunan məsələ ilə əlaqədar qanun layihəsi oxunub və "İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu təsdiq edildi.

Gündəlikdə duran beşinci məsələ ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Ülker Bayramovanın hesabatı dinlənilib və qərar qəbul edildi.

Sessiyada altıncı məsələnin müzakirəsi zamanı diqqətə çatdırıldı ki, "Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Daxili Nizamnaməsinə dəyişikliklər edilmişdir. Həmin qanun layihəsi hazırlandı. Həmin qanun "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilmiş dəyişikliklərə əsasən publik hüquqi şəxslərə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq səlahiyyəti verilib və qanunun mətnində əsasən texniki xarakter daşıyan dəyişikliklər aparılıb. Müvafiq olaraq "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi haqqında qanun layihəsi hazırlandı.

Hər iki məsələ ilə əlaqədar qanun layihələri oxunub, "Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Daxili Nizamnaməsi"ndə dəyişikliklər edilməsi barədə" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu və "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə" Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu qəbul edildi.

Ali Məclisin Sədri 2019-cu ildə muxtar respublikanın inkişafında, sabitliyin və sərhədlərin qorunmasında əməyi olanların hamısına təşəkkürünü bildirib, Ali Məclisin deputatlarını, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindəki ordu, birləşmə və hissələrinin şəxsi heyətlərini və onların ailələrini, şəhid ailələrini və müharibə veteranlarını, sessiya iştirakçılarını, muxtar respublika əhalisini qarşıdan gələn əlamətdar bayramlar - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı münasibətilə təbrik edib, 2020-ci ildə uğurlar arzulayıb.

Bununla da beşinci çağırış Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin on birinci sessiyası öz işini başa çatdırdı.

23 dekabr bələdiyyə seçkiləri günüdür

Abşeron bələdiyyə seçkilərinə hazırdır

Hər bir demokratik ölkənin siyasi-ictimai həyatında mühüm hadisələrdən biri seçkilərdir. Seçkilərin demokratik, azad və ədalətli keçirilməsi isə mütərəqqi inkişafın əsasını təşkil etməklə yanaşı, seçkilər orqanların xalq tərəfindən formalaşdırılmasının ayarı ifadəsidir. Azərbaycanda da seçkilərin demokratik keçirilməsi ilə bağlı kifayət qədər təcrübə və zəngin ənənə mövcuddur.

Prezidentin növbəti töhfəsi

Hazırda respublikamız bələdiyyə seçkiləri ərəfəsindədir. Dekabrın 23-də vətəndaşlar növbəti 5 il üçün yerli özünüidarəetmə orqanlarına üzv seçilmək istəyən namizədlərə səs verəcəklər. 1606 bələdiyyəyə 15 min 156 bələdiyyə üzvü seçilməlidir. Seçkilərlə bağlı bütün hərəkət və tədbirlər Təqvim Planına uyğun həyata keçirilib. Respublikamızın aparıcı rayonlarından olan Abşeron əhatə edən dairə və mənəqə seçki komissiyalarında seçkilərə hazırlığın gedişi bunu təsdiq edir.

Abşeronda diqqətimizi ilk çəkən isə bütövlükdə rayonda və onun inzibati mərkəzi olan Xirdalan şəhərində gedən quruculuq prosesləri oldu. Son illər görkəmli xeyli dəyişən, yeni möhtəşəm və əzəmətli ünvanları, parkları ilə sakinlərini sevindirən Xirdalan İndi Azərbaycanın aparıcı şəhərləri sırasına yer alır. Yüksək mərtəbli yaşayış evləri, inzibati binalar, nəfis layihələr əsasında tikilib istifadəyə verilmiş sosial obyektlər, ticarət, iaşə və məişət xidməti müəssisələri şəhərin möhtəşəmliyini, müasirliyini əks etdirir.

Dekabrın 16-da isə Prezident İlham Əliyev Xirdalana bağlı sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, şəhərdə ümumi uzunluğu 5,4 kilometr olan Nizami, Hacı Zeynalabdin Tağıyev, Səttar Bəhlulzadə və Qalubiyev küçüləri əsaslı təmir olunacaq. Bu məqsədlə Prezidentin Ehtiyat Fondundan 3 milyon manat ayrılacaq. Bu, şəhərin təmsalında bütövlükdə Abşeronda aparılan abadlıq və quruculuq işlərinə dövlət başçısının növbəti töhfəsidir.

Rayonda 15 bələdiyyə yenidən formalaşacaq

Ölkədə gedən sosial-iqtisadi proseslərdə öncülük sırasına olan Abşeron həm də siyasi fəallığı, ölkə miqyaslı siyasi proseslərdə sakinlərinin müstəqil iştirakı ilə diqqət cəlb edir. İstər prezident, istər parlament, istər də bələdiyyə seçkiləri bu rayonda həmişə yüksək səviyyədə baş tutmuş və indiyədək heç bir seçkidə qanun pozuntusu qeydə alınmamışdır. Rayonu əhatə edən seçki dairələri üzrə seçkilərdə fəal iştirak edənlər hər zaman layiqli namizədlər dəstəkləyiblər. Məsələn, ötən il keçirilən prezident seçkilərində

Reşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Hamiya bərabər şərait yaradılıb

Dekabrın 23-də keçiriləcək bələdiyyə seçkilərinə hazırlıq işləri başa çatıb. Hacıqabul rayonunda həmin gün 163 nəfər bələdiyyəyə üzv seçiləcəkdir. Namizədlərin sayı isə 446 nəfərdir. Onların 144 nəfəri Yeni Azərbaycan, Böyük Qurtuluş, Ana Vətən, Azərbaycan Sosial Demokrat, Azərbaycan Demokrat Maarifçilik partiyaları tərəfindən irəli sürülmüş, 23 nəfəri isə namizədliyinə öz təşəbbüsü ilə qeyd edilmişdir.

58 sayılı Hacıqabul-Kürdəmir DSK-nin sədri Mə-

həmməd Hacıyev söhbət zamanı bildirdi ki, dairə üzrə 49 seçki mənəqəsi fəaliyyət göstərir. Onların 29-u yeni inşa edilən, 20-si əsaslı şəkildə təmir və bərpa olunmuş təhsil, mədəniyyət obyektlərində yerləşir. Mənəqələrin hamısı lazımi seçki vəsaitləri ilə təmin edilmiş, seçki siyahıları dəqiqləşdirilmiş, mənəqələrin giriş hissəsində asılmışdır. 8 seçki mənəqəsində veb-kamera quraşdırılmışdır. Dairə üzrə mənəqə seçki komissiyalarının sədrləri, katibləri, üzvləri

üçün seminar-müşavirələr, izahat və məlumat xarakterli maarifləndirici tədbirlər keçirilmişdir. Komissiyaların sədri daha sonra qeyd etdi ki, bütün namizədlər üçün bərabər şərait yaradılmışdır. Onların seçkilərlə görüşləri, təbliğat aparmaları üçün açıq və qapalı yerlər ayrılmışdır. Seçkilər müşahidə etmək üçün 16 müşahidəçi qeyd alınmışdır.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Seçkilərə hazırlıq işi başa çatıb

Artıq neçə illərdir ki, fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün dövlət tərəfindən atılan addımlar təhriqlə qarşılıdır. Oudur ki, insanlar bələdiyyə seçkilərində daha savadlı, işgüzar, təşkilatçılıq qabiliyyəti yüksək olanlara səs verməyə çalışırlar.

44 sayılı Sumqayıt-Xızı seçki dairəsinin 1 sayılı seçki mənəqəsinin komissiya sədri Qasım Qasimovla da söhbətimiz əsasən bu barədə oldu. O, seçkilərə hazırlıq barədə ətraflı məlu-

mat verərək dedi ki, bu kampaniyaya start veriləndən bəri görülmüş bütün işlər qanunvericiliyin tələblərinə uyğun aparılıb. Mənəqə bütün ləvazimatlarla təmin edilmiş. Seçicilərə bildirilir

paylanıb, seçici siyahıları səsverməyə gələnlər üçün münasib yerdən asılıb.

Biz orda olarkən ilk dəfə səs verəcək gənclər Revana Hacıyeva, Zeynalabdin Məlikov və Ellada Hacıyeva mənəqədə idilər. Onlar bildirdilər ki, tələbədirlər. Seçkilərdə təkcə iştirak etmək yox, əllərindən gələni etməyi göstərməyə də hazırdırlar.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Dünya olduğu kimi

Planetimizin "ağciyərləri"

Bura 2011-ci ildə dünyanın 7 möcüzəsindən biri kimi qəbul edilib... Yer kürəsinin oksigen təminatının 20 faizi buranın payına düşür... Bura həm də planetimizin "ağciyərləri" adlandırılır. Söhbət ərazisinə görə dünyanın ən böyük tropik meşələri olan Amazon meşələrindən gedir.

17 faizi bərpaulunmaz formada məhv edilib. Daha 8 faizə yaxın ərazini də eyni aqibət gözləyir. Bu isə yalnız Amazoniya sakinlərini deyil, Yer kürəsinin oksigen təminatı baxımından bütün bəşəriyyəti narahat edən bir problemdir.

Xəyalə MURADLI, "Azərbaycan"

Bilirsinizmi...

- + Gün ərzində insan beyni bütün dünyanın telefonlarından çox elektrik impulsu yaradır;
- + II Dünya müharibəsi illərində metal qıtlığı olduğu üçün "Oskar" mükafatları taxtadan hazırlanırdı;
- + Akulalar hər 8 gündən bir dişlərini dəyişirlər. Akulaların dişləri diş etində bərkirir və polad kimi möhkəm olur;
- + Ayın kütləsi Yerdən kiçik olduğuna görə Ayın qravitasiya güvəsi altı dəfə daha zəifdir. Yeni Ayda sizin çəkiniz indikindən 6 dəfə az olacaq;
- + Müəyyən bir dövrdə qıdqlama Çində işgəncə metodu olub. Buna səbəb bu işgəncənin bədənə iz qoymaması idi;
- + Çirkli əldə olan bakteriya sayı dünyadakı bütün insanların sayından daha çoxdur;
- + Dələlər ən yaxşı bağbandırılar. Milyonlarla ağac dələlərin toxumu hara basdırdığını unuduğu üçün yetişir;
- + İnsan səhər təzədən axşam vaxtına nisbətən 8 millimetrdür.

Bu meşələr dünyanın ikinci ən böyük çayı olan Amazon çayının vadisində yerləşir. 6400 kilometr uzunluğa malik Amazon çayının 110 qolu var. Çay və onun qolları suyu 9 ölkənin - Peru, Braziliya, Kolumbiya, Venesuela, Ekvador, Boliviya, Qayana, Surinam və Fransa Qvianası - ərazisindən toplayaraq okeana daşıyırlar. Amazon meşələri də məhz bu ölkələrin ərazisinə düşür.

Yer kürəsinin bütün tropik meşələrinin yarısından çoxunu təşkil edən Amazonun sahəsi 5 milyon kvadratmetrdən artıqdır. Meşələrin özlerinin yaşı isə 55 milyon ildən yuxarıdır.

Amazon çəngəlliklərində insanların məskunlaşma tarixi 11200 il əvvələ gedib çıxır. İlk böyük qəbilələrin məskənləri 13-cü əsrin əvvəllərində meşə ilə çayın sərhəd zolaqlarında əmələ gəlməyə başlayıb. Avropalıların ayağı yalnız 16-cı əsrin ortalarında Amazon torpaqlarına deyib.

Bura gələn ilk xəbs isə Amazonun adını tarixə yazdıran Fransisko Orellana olub. Əfsanəyə görə, bu adın verilməsi səbəb ekspedisiya əsasında ispaniyalıların bir vətəni tayfanın qadınlarını məhz qədim yunan mifologiyasındakı "Amazon" qadınları kimi döyüşkən, mübariz kimi görmələri olub.

Amazon meşələrində 400-500 hindu qəbiləsi yaşayır.

Onlardan 75-ə yaxını, ümumiyyətlə, ətraf əmələ heç bir kontakta qurmadan həyat sürür. Ümumilikdə bu meşələrdə yaşayan hinduların sayı 400 min nəfərdən çoxdur.

Bu torpaq çox sayda çağırılmamış qonağın həyatına son qoyub; bəziləri yerli qəbilələrin qurbanı olub, bəziləri tropik xəstəliklərə tutularaq canını verib, bəziləri isə insan ayağı dəyməyən sıx çəngəlliklərdə yolunu itirərək, yemək və ya içməli su əldə edə bilmədiyinə görə ölüb. Bununla yanaşı, ərazinin öyrənilməsi ilə bağlı elmi işlərin aparıldığı illərdə bir çox kəşflər edilib. Burada 40 mindən çox bitki aşkar edilib. Aşağıda isə bu bitkilərin bir çoxu nadir xüsusiyyətlərə malikdir və ciddi xəstəliklərin sağaldılmasına kömək edə biləcək bahalı dərman preparatlarında istifadə olunur.

Amazon meşələri dünyanın ən zəngin canlı aləminə (150 min bitki, 75 min ağac, 1300 quş, 3000 balıq, 2,5 milyon həşərat növü) malik ərazidir. Amazonun tədqiqatı ilə əlaqədar elmi araşdırmalar davam edir. Hələ də orada yaşayan canlı aləmin dəqiq siyahısı müəyyən edilməyib. Çünki olduqca sıx olan meşəlik ərazilər tədqiqatçılara meşənin dərinliklərinə getməsinə imkan vermir.

Amazon çayı həm də qədim dövrlərdən qalma piriya baliqlarına da sahiblik edir. Bəzi mənbələrdə bu vətəni baliqların timsaha kütəvi şəklində hücum edib onu yedikləri də deyilir. Yaxın illərdə isə, hətta meşənin dərinliklərində sivilizasiyadan tamamilə təcrid olunmuş qəbilə icimai quruluşunda yaşayan insanlara rast gəlinib. Müasir həyatla heç bir əlaqəsi olmadığından tədqiqatçılar onlarla və yaşadıkları yaxın ərazilərlə bağlı araşdırma aparmamaq qərarına gəliblər.

Təəssüf ki, bu cür zəngin təbiət gündən-günə məhv olmaqdadır. Təkcə Peru ərazisində qanunsuz mədəniyyət fəaliyyəti nəticəsində 2001-ci ildən sonrakı dövrdə ərazinin 2 milyon hektar Amazon meşəsi məhv olub. Təkcə bu il Braziliyanın Amazon meşələrində 72 mindən çox yanğın baş verib. Bundan başqa meşəliklər qırılıb satılır. Bu ərazinin məhv olması dünyada oksigen ehtiyatlarının da xeyli miqdarda azalmasına, əvəzində karbon qazlarının çəkməsinə gətirib çıxarır.

Kaliforniya universitetinin alimləri Amazon tropik meşələrinin quruma təhlükəsi ilə üz-üzə olduğunu bildirirlər. Onlar bunun səbəbini istixana qazlarının artması ilə izah edirlər.

2018-ci ildə alimlərin apardığı hesablamalar göstərib ki, Amazon meşələrinin

0.06 faiz karbon monoksiddən və 0.16 faiz oksigenləndirən ibarətdir. Curiosity aparatının hesablamalarına əsasən, qırmızı planetin atmosferində oksigen miqdarı 30 faizə çata bilər. Yer kürəsinin atmosferində isə oksigenin miqdarı ortalama 20.94 faiz təşkil edir.

Yer kürəsində olduğu kimi, Marsda da fəsil üzrə iqlim dəyişiklikləri olur. Qışda karbon qazı planetin qütblərində qatı forması kimi donaraq atmosfer təzyiqini aşağı salır. Yayda isə karbon qazı yenidən buxarlanır.

Alimlər daha öncədən də Marsın atmosferində qazların miqdarlarının dəyişməsinə hesablamışdılar. Lakin onların hesablamaları yalnız azot ilə arqon üçün düzgün olub. Məgərlər ki, Marsın atmosferindəki oksigenin miqdarının dəyişmə zamanı ilə üst-üstə düşür. İlkin versiyaya görə, sözügedən dəyişiklik biosferi aktivləşdirəcək ola bilər.

Qeyd etmək lazımdır ki, indiye kimi Marsda həyatın mövcud olması ilə bağlı tam dəqiq bir sübut aşkar edilməyib. Curiosity isə qazların mənbələrinin təyin olunması üçün lazımı təchizatla sahib deyil. NASA-nın daha təkmilləşdirilmiş Mars aparıcı isə qırmızı planeta gələn il göndəriləcək.

Əvvəlcə iclasda 2019-cu ildə Tokioda keçiriləcək batut gimnastikası üzrə Dünya Yaş Qrupları Yarışlarında medal qazanmış idmançılar və onların məşqçiləri mükafatlandırılıb.

Sonra AGF-nin baş katibi, gimnastika növləri üzrə yığma komandalarının baş məşqçiləri, həmçinin federasiya ilə sıx əməkdaşlıq edən idman təşkilatlarının ilah hesabları dinlənilib və müzakirə olunaraq qəbul edilib.

İclasın gündəliyində federasiyanın fəaliyyəti ilə əlaqədar bir sıra mühüm məsələlər yer alıb.

O cümlədən AGF-nin 2020-ci ilin əvvəllərində keçiriləcək ümumi yığıncağının tarixi müəyyən edilib və gündəliyi təsdiqlənib.

Komitənin iclasında diqqət mərkəzində dayanan digər vacib məsələ 2020-ci il üzrə planların müzakirəsi olub.

NASA-dan Marsla bağlı yeni kəşf

Mars planetində mümkün bioloji aktivlik barəsində ilk məlumatlardan sonra NASA agentliyi Mars səthində fəaliyyət göstərən Curiosity aparatının yeni kəşfindən danışdı.

Bu dəfə aparat həyatın təmin olunması üçün vacib olan daha bir element aşkar edib. Məlum olub ki, Mars atmosferində fəsil üzrə oksigenin miqdarı hətta Yer kürəsinin atmosferində olan oksigenin miqdarından daha çoxdur.

Alimlərə çoxdan bəri məlumdur ki, Marsın atmosferi 95 faiz karbondan, 2,6 faiz azotdan, 1,9 faiz arqondan,

0.06 faiz karbon monoksiddən və 0.16 faiz oksigenləndirən ibarətdir. Curiosity aparatının hesablamalarına əsasən, qırmızı planetin atmosferində oksigen miqdarı 30 faizə çata bilər. Yer kürəsinin atmosferində isə oksigenin miqdarı ortalama 20.94 faiz təşkil edir.

Yer kürəsində olduğu kimi, Marsda da fəsil üzrə iqlim dəyişiklikləri olur. Qışda karbon qazı planetin qütblərində qatı forması kimi donaraq atmosfer təzyiqini aşağı salır. Yayda isə karbon qazı yenidən buxarlanır.

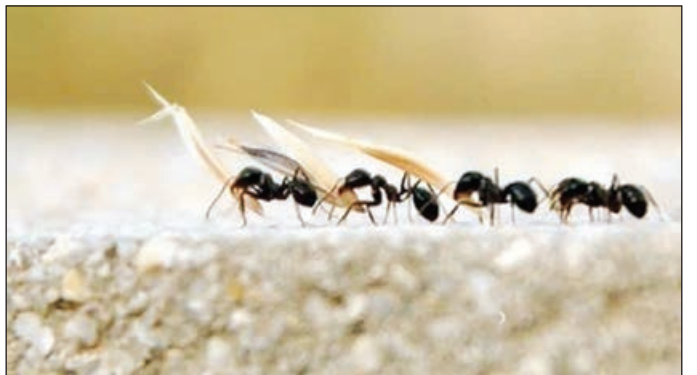
Alimlər daha öncədən də Marsın atmosferində qazların miqdarlarının dəyişməsinə hesablamışdılar. Lakin onların hesablamaları yalnız azot ilə arqon üçün düzgün olub. Məgərlər ki, Marsın atmosferindəki oksigenin miqdarının dəyişmə zamanı ilə üst-üstə düşür. İlkin versiyaya görə, sözügedən dəyişiklik biosferi aktivləşdirəcək ola bilər.

Qeyd etmək lazımdır ki, indiye kimi Marsda həyatın mövcud olması ilə bağlı tam dəqiq bir sübut aşkar edilməyib. Curiosity isə qazların mənbələrinin təyin olunması üçün lazımı təchizatla sahib deyil. NASA-nın daha təkmilləşdirilmiş Mars aparıcı isə qırmızı planeta gələn il göndəriləcək.

Təbiətin dostları

Ən böyük beyinə malik böcək

Qarışqalar 100 milyon ildən artıqdır Yer üzərindədir. On min qədər növü yaşayır. Qafqazda 160-dan çox, Azərbaycanda 90-a qədər növü məlumdur.

Qarışqalar yaşıl, sarı, qəhvəyi, qırmızı, mavi, hətta moruğu rəngdə olur. Bir qarışqa özümdən 20 dəfə ağır olan yük qaldıra bilər. Yetkin qarışqa qatı yeməyi uda bilmir, onun şirasını sormaqla qidalanır. Qarışqalarda iki mədə olur. Bir mədəsində yeməyi özü üçün saxlayır, o birində isə digər qarışqalarla paylaşacağı yeməkləri toplayır.

Qarışqaların ağciyəri yoxdur. Hava bədənlərindəki dəliklərdən daxil olur və ele oradan da xaric edilir.

Qarışqalar böcək növləri arasında ən böyük beyinə malikdir. Qarışqaların sürətli qaçmasını təmin edəcək uzun qıcları var. Antenalərindən isə təkə toxunmaq üçün deyil, həm də iyləmək üçün istifadə edir.

Qarışqaların boyları 2-7 mm arası dəyişir, ancaq dölger qarışqalar olaraq bilinən növün boyu 4-5 sm-ə qədər olur. Bir qarışqanın ömrü ortalama 45-60 gündür.

Amma qanadlı olan kraliça qarışqalar 15 ilə qədər yaşaya bilər və bir dəfə cütləşirlər. Hər qarışqa koloniyasında ən azı bir dənə kraliça var. Kraliça qarışqalar doğuşdan qanadlılara malikdir. Başqa koloniyalar qurmaq üçün yuvadan ayrıldıqları zaman qanadlıdır.

Koloniyaların iş bölmü var. İşçi qarışqalar yuvanın içindəki zibilli çölə daşıma-

ğa və xüsusi zibilliyə götürməyə məsuldur. İşçi qarışqa çöldə bir yemək qaynağı tapdıqda, koloniyadakı digər qarışqaları yanına çəkmək üçün xüsusi bir qoxu buraxır. Qarışqalara qidalanma tapıldıqdan sonra yuvaya geri qayıtdıqları zaman keçdikləri yolun üstünə vücut sonundakı ifraz şirələri vasitəsilə kimyəvi işarələr qoymaq xasdır. Bu işarələr yuvadakı digər işçilərin də eyni yolu təqib edərkən qida qaynağını tapmaqda yardımçı olurlar. Bir neçə deqiqədən sonra təsiri gedən bu iz qoxularının davamlı olaraq yenilənməsi lazımdır. Bu qoxuların qarışqalar təhlükə zamanı da istifadə edirlər. Hər qarışqa yuvasının öz xüsusi qoxusu var. Onların ən böyük düşməni insanlardır.

Bakı Yeni il qarşısında

Foto Fərman BAĞIROVUNDUR

Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının İcra Komitəsinin 34-cü iclası keçirilib

Dekabrın 21-də Bakıda Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının (AGF) İcra Komitəsinin 34-cü iclası keçirilib.

AZƏRTAC AGF-yə istinadla xəbər verir ki, ilin yekunlarına həsr olunmuş iclasda federasiyanın İcra Komitəsinin üzvləri, qurumun nümayəndələri və gimnastika növləri üzrə yığma komandaların üzvləri iştirak ediblər.

İclasın gündəliyində federasiyanın fəaliyyəti ilə əlaqədar bir sıra mühüm məsələlər yer alıb.

Əvvəlcə iclasda 2019-cu ildə Tokioda keçiriləcək batut gimnastikası üzrə Dünya Yaş Qrupları Yarışlarında medal qazanmış idmançılar və onların məşqçiləri mükafatlandırılıb.

Sonra AGF-nin baş katibi, gimnastika növləri üzrə yığma komandalarının baş məşqçiləri, həmçinin federasiya ilə sıx əməkdaşlıq edən idman təşkilatlarının ilah hesabları dinlənilib və müzakirə olunaraq qəbul edilib.

İclasın gündəliyində federasiyanın fəaliyyəti ilə əlaqədar bir sıra mühüm məsələlər yer alıb.

Komitənin iclasında diqqət mərkəzində dayanan digər vacib məsələ 2020-ci il üzrə planların müzakirəsi olub.

Beynəlxalq aləm

Britaniya parlamenti Brexit haqqında qanun qəbul etdi

Böyük Britaniya parlamentinin İcra Komitəsi ölkənin Avropa İttifaqından (AI) çıxması (Brexit) barədə qanun layihəsini qəbul etmişdir. Sənəd Brexit prosedurunun həyata keçirilməsi şərtlərini müəyyənləşdirir. Bu barədə "Röyter" agentliyi xəbər verir.

Qanun layihəsinin lehinə 358 deputat, əleyhinə 234 parlamentar səs vermişdir. Sənəd ikinci oxunuşda qəbul olunmuşdur. Bundan sonra qanun layihəsinə parlamentin pro-

Belaruslar Rusiya ilə inteqrasiyaya etiraz edirlər

Minskədə son yarım ay ərzində artıq üçüncü dəfə Belarusla Rusiya arasında İttifaq Dövlət çərçivəsində "dərinləşdirilmiş inteqrasiya"ya qarşı icazəsiz etiraz aksiyası keçirilmişdir. Bu barədə "Alman dalğası" radiostansiyası xəbər verir.

Qanun layihəsinin lehinə 358 deputat, əleyhinə 234 parlamentar səs vermişdir. Sənəd ikinci oxunuşda qəbul olunmuşdur. Bundan sonra qanun layihəsinə parlamentin pro-

Mələmütə görə, nümayişçilər təxminən üç saat ərzində "İmperiya Rusiyası ilə İttifaq yox" şüarı səsləndirmiş, şəhərdə milli bayraq

Putin neft, qaz və vergilərin istisna olmaqla, digər bütün məsələlər üzrə razılaşma əldə etmişlər.

Honduras həbsxanasında qiyam: 13 nəfər həlak oldu

Hondurasın Atlantik okeanının sahilində yerləşən Tela şəhərinin həbsxanasında qiyam baş vermişdir. Mələmütə görə, atışma nəticəsində azı 13 nəfər həlak olmuş, 20 nəfər yaralanmışdır. Bu barədə yerli polisə istinadən "Prensa" qəzeti xəbər verir. Həbsxana daxilində atışma barədə məlumatı əsaslı keşikçilərinə məbusların qohumları vermişdir. Həkimiyət orqanları və güc strukturları hadisə ilə əlaqədar hələ ki rəsmi bəyanat verməmişdir. Həbsxananın rəhbərliyi işlə məsuliyyətini nəzarətə götürmək üçün qonşu regionlardan əlavə qüvvə gözləyir.

Qiyamın səbəbləri Milli Penitensiar İdarəetmə Sistemində müəyyən deyil. Penitensiar sistemi və həddi-buluğa çatmamış qanun pozucularının saxlanması mərkəzlərini idarə etmək səlahiyyəti Honduras Silahlı Qüvvələrinə və polisə verilmişdir.

Pakistan və Əfqanıstanda zəlzələ baş verdi

Dünya Pakistanın şimalında və Əfqanıstanın şərqində, Hindüçü dağlarında 6,1 bal gücündə zəlzələ baş vermişdir. Bu barədə ABŞ Geoloji Xidməti (USGS) məlumat vermişdir. Zəlzələnin epitsentri Əfqanıstanın Cərm şəhərindən 51 kilometr cənub-qərbdə 210 kilometr dərinlikdə qeydə alınmışdır. Pakistan və Əfqanıstanın müxtəlif rayonlarında hiss edilən zəlzələdən sonra iki ölkənin sakinləri təşviş içində binalardan çıxıb küçələrə qaçmışlar. Zərərçəkənlər və dağıntılar barədə hələ ki məlumat verilmir.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Sumqayıtdan Zakir Fərəcov Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayevə əzizi MAARIF İSMAYILOVUN vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR
Bəxtiyar SADIQOV

Ünvan
AZ 1073, Bakı şəhəri, Məhsul prospekti, 529-cu növbəli, IV mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az.reklam@mail.ru
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar
Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30,
538-97-96,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib müavini - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-72-39,
539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,
Beynəlxalq həyat, idman və informasiya şöbəsi - 432-37-68,
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82
İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Fotoillüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Mühasibatlıq - 539-59-33

Qeydiyyat nömrəsi 1
"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələndirilmiş, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda sütyonlanlarla barabər, dərəcə üçün göndərilən digər yazılarda fikirlər də Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir
Əlyazmalara cavab verilmir və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet
Tiraj 8896
Sifariş 4261
Qiyəti 40 qəpik